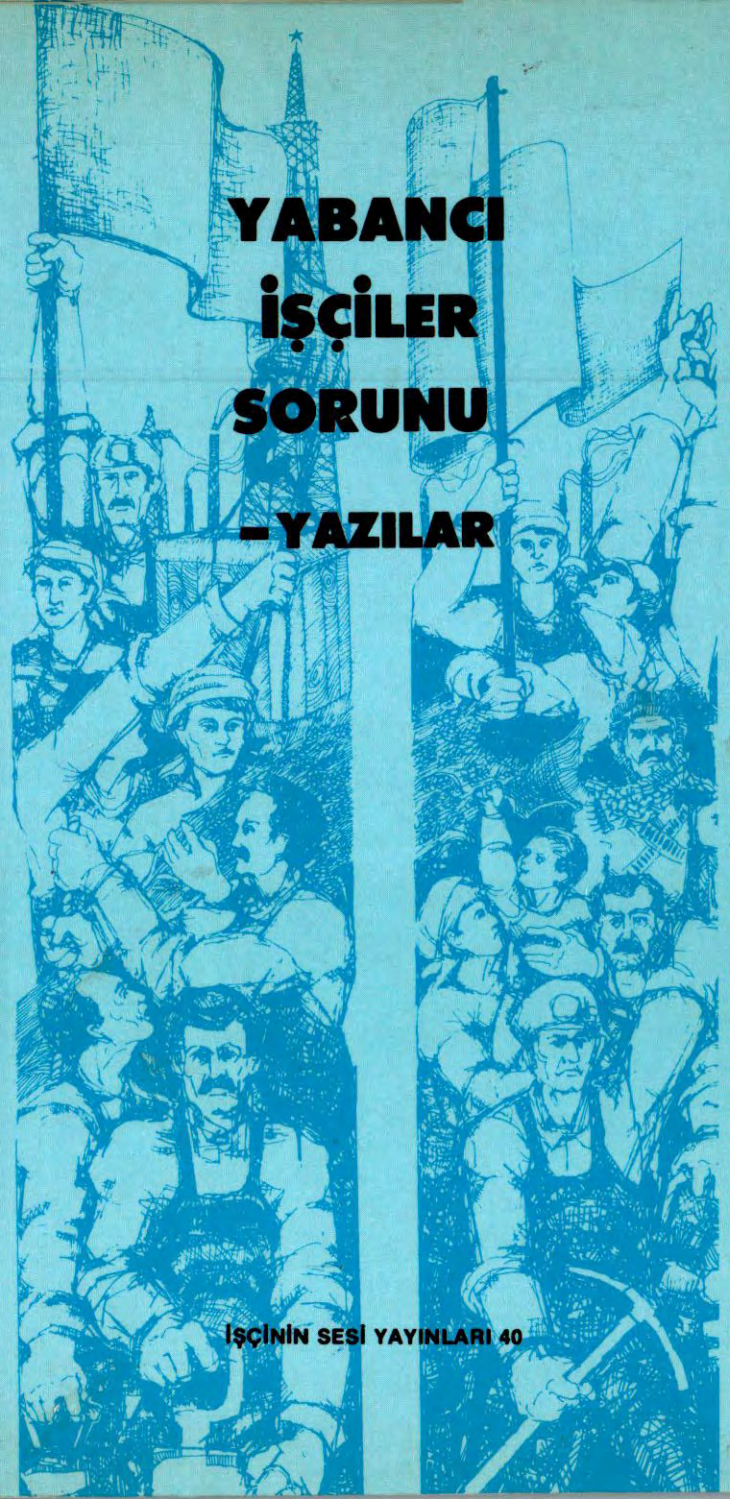

YABANCI İŞÇİLER SORUNU - YAZILAR

YABANCI İŞÇİLER SORUNU - YAZILAR

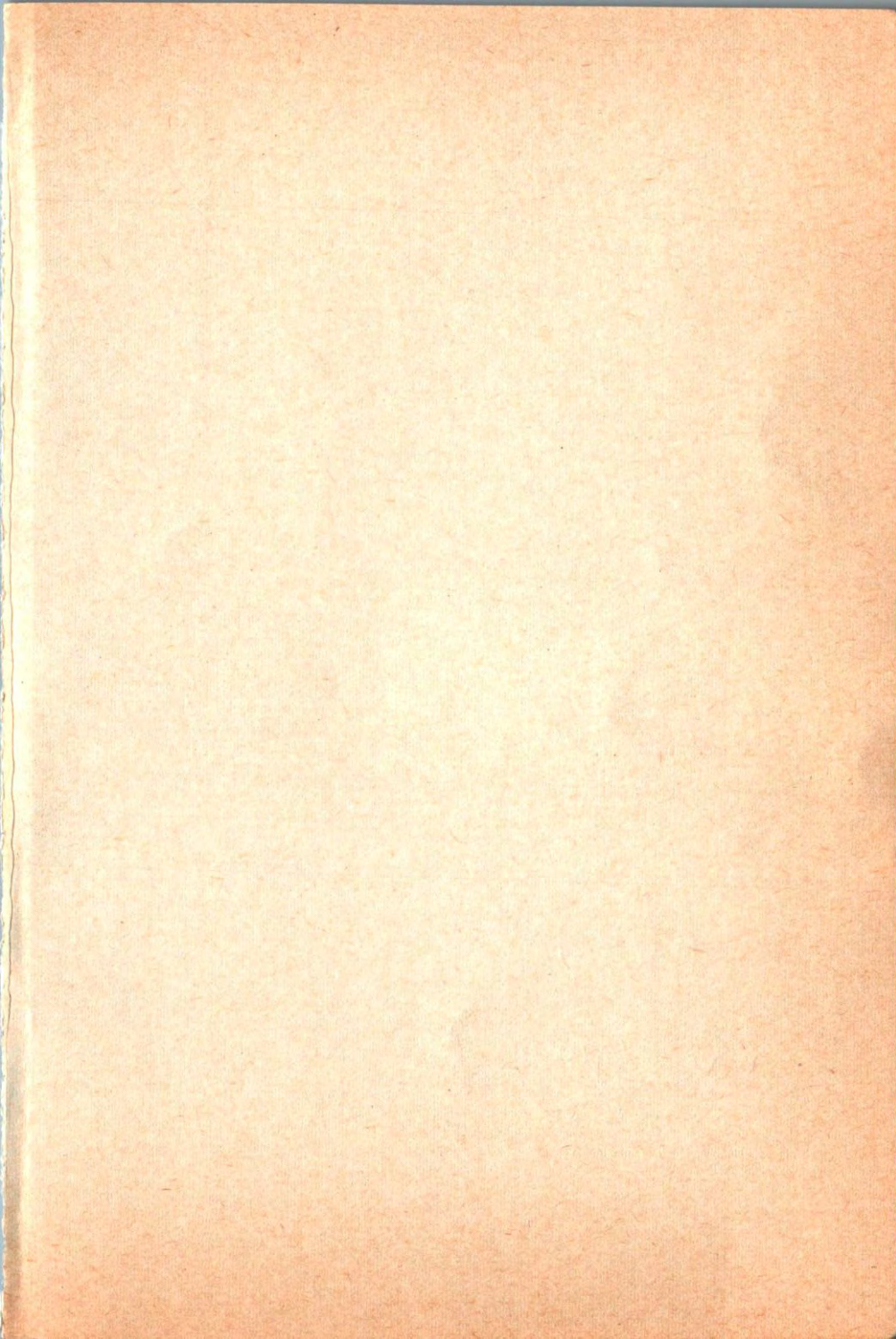

İŞÇİNİN SESİ YAYINLARI 40

£1.50

İŞÇİNİN SESİ YAYINLARI 40

Yabancı işçiler sorunu
— yazılar

İşçinin Sesi Yayınları

Haziran 1984

Printed by Morning Litho Printers Ltd. (TU)

Güven

Copy

İçindekiler

Giriş	7
I. Kapitalizmde işçi göçleri ve yabancı düşmanlığının ekonomik-toplumsal temeli	8
II. Emperyalist ülke ve yabancı düşmanlığı	15
Endüstri yedek ordusu ve göçmen işçiler	16
III. Türk burjuvazisinin tutumu	22
Avrupa'daki Türkiyeli işçilerin	
Türkiye burjuvazisine sağladığı yararlar	23
1. İşçi dövizleri	23
2. İşsizlik ve toplumsal bunalımı azaltıyor	24
Türkiye finans-kapitalinin Türkiyeli işçilere yönelik siyaseti	25
Türkiye burjuvazisi işçi dönüşlerine karşıdır	25
Türkiye burjuvazisi entegrasyona da karşıdır	25
Türkiye burjuvazisi Avrupa'daki yabancı düşmanlığının körüklenmesine karşı değildir	25
IV. Küçük burjuvazinin tutumu	26
V. Sonuç	31
Yabancı düşmanlığı sorununun çözümü vardır	31
1. Eşit ücretler için savaşım	31

2. Eşit siyasal ve toplumsal haklar için savaşım	32
3. Proletaryanın enternasyonalist ruhta eğitimi	34
VI. Partimizin dış ülkelerdeki Türkiyeli işçiler ve yabancı düşmanlığı sorunundaki tutumu	37
Federal Almanya'da Türkiyeli işçiler sorunu (I)	40
Federal Almanya'da Türkiyeli işçiler sorunu (II)	54
1. Sömürü oranının arttırılması	61
2. Ücretin işgücü değerinin altına düşürülmesi	62
3. Görelî artık-nüfus	64
Federal Almanya'da Türkiyeli işçiler sorunu (III)	68
1. İhracatın büyümesi	70
2. Dış yatırımların artması	72
3. Emek üretkenliğinin artması	73

*Bu yazı, gazetemizin 257. sayısında
yayınlanmış olan Çek-Al'ın tam
metnidir.*

*Hazırlayanlar: Seyit Havran,
Kemal K. Açıklalın*

Giriş

Manşetlerden hiç inmiyor: “Alman neo-naziler Türk kahvesine saldırdı”, “Alman sapık üç Türk çocuğunu boğdu”, “Türken Raus!”. Yabancı düşmanlığı. Burjuva gazeteleri, hatta yalnızca onlar da değil, hep yabancı düşmanlığını, kendileri yabancı düşmanlığı, şövenizm yaparak veriyorlar. Ancak böyle yapabilmeleri bile bir gerçeği gösteriyor. Yabancı düşmanlığı Avrupa’da yaşayan milyonlarca yabancı emekçi için çok gerçek, çok canlı bir olgudur. Burada örneklmeye hiç gerek yoktur.

Bu olgunun kökünü psikolojik temellerde aramak anlamsız olur. Bu bilinci oluşturan her bir ögenin üstünde oynayabileceği, üreyebileceği, hepsinin demirlendiği yalın, duygusuz, basit ve “işsizlik” açıklamasının da ötesinde bir ekonomik gerçek olması gerekir.

Böyle bir temel vardır ve Marksizmin klasiklerinde gün gibi açık yazılmıştır: *Yabancı düşmanlığının toplumsal-ekonomik temeli, işçiler arasında rekabettir.*

Şimdi bunu daha yakından görelim. Bunun için kapitalizmde yabancı işçi göçünden başlamak gerekiyor.

I. Kapitalizmde işçi göçleri ve yabancı düşmanlığının ekonomik-toplumsal temeli

Kapitalist gelişme, geri kalmış ülkelerde, özellikle tarımın geleneksel yapısını çözdükçe, yüzbinleri topraktan, yerinden söküyor, göreceli yüksek ücret vaat eden uzak topraklara sürüyor. İşsizlikten, sefaletten kaçan bu yığınım “yeni bir ülke, yeni topraklar arayışıyla denizleri aşmasından başka alternatifi yoktur. Burada sözünü ettiğim altın manisiyle bağlı göç değildir, toprak sahipliğinin, çiftliklerin (az ellerde) yoğunlaşmasının, tarımda makinalaşmanın ve modern tarım sisteminin büyük ölçekli uygulanmasının yol açtığı zorunlu göçtür.” (K. Marks, “Zorunlu Göç, Kossuth ve Mazzini”, *Marks-Engels Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.11 s/530)

Eski çağlarda da zorunlu göç vardı. Marks bu tip göçlerle kapitalizmdeki göç arasındaki farkı şöyle anlatıyor:

“Eski çağ devletlerinde, Yunanistan ve Roma’da, dönem dönem sömürgeler kurma biçimini alan zorunlu göç, toplum yapısında düzenli bir halka oluşturmaktaydı. Bu devletlerin bütün düzeni, nüfusun belli bir sayıyla sınırlanması üstüne kuruluydu. Bu sayı aşılacak olsa, antik uygarlığın tüm koşulu tehlikeye girerdi. Ama neden böyleydi? Çünkü bilimin maddi üretime uygulanması onlar için tümüyle bir sırdı. Uygar kalabilmek için sayıca az kalmak zorundaydılar. Aksi halde, özgür yurttaş köleye dönüştüren ağır bedensel işe boyun eğmek zorunda kalırlardı. Üretici gücün eksikliği, yurttaşlık hakkını zedelenmemesi gereken belli bir nüfus oranına bağımlı kılıyordu. Tek çözüm zorunlu göçtü.

“Barbarları Asya’nın yaylalarından sürüp, Eski Dünya’yı istila etmeye iten, yine nüfusun üretim güçleri üstündeki bu baskısıydı. Aynı etki orada da işledi, ancak değişik bir biçimle. Onlar barbar

kalabilmek için sayıca az kalmak zorundaydı.

“Avcı ve savaşçı kabileler olarak, tıpkı bugün Kuzey Amerika’daki kızılderili kabilelerinde olduğu gibi, bunların üretim biçimleri her birey için büyük bir alan gerektiriyordu. Sayıca artmaları birbirlerinin üretim alanını kısımları demekti. Böylece artık nüfus, eski ve modern Avrupa’nın halklarının temelini döşeyen o büyük, maceralı göç hareketlerine kalkmak zorundaydı.

“Oysa modern zorunlu göçte, tam tersi bir durum söz konusudur. Burada artık nüfusu yaratan üretici güçlerin eksikliği değildir. Nüfusun azaltılmasını zorlayan, artık nüfusu kıtlık ya da göç yoluyla dışarıya süren, *üretici güçteki artıştır*. Üretici güce nüfusun baskısı değil, nüfusa üretici gücün baskısı söz konusudur.” (Marks, *agy*, c.1, s.530-32)

Lenin de kapitalizmde göçün mekanizmasını ve anlamını şöyle anlatıyor:

“Kapitalizm ulusların göçü olgusunda özel bir biçime yol açmıştır. Hızla gelişen endüstriyel ülkeler, büyük ölçekli makina kullanarak ve geri ülkeleri dünya pazarından sürerek, ücretleri ortalama ücretin üstüne çıkarırlar ve böylece geri ülkelerden işçi çekerler.

“Yüzbinlerce işçi böylece yüzbinlerce fersah yol kateder. İleri kapitalizm onları zorla yörüngesine çeker, yaşadıkları ücra köşelerden söküp dünyatarihsel harekete katar ve güçlü, birleşik, uluslararası fabrika sahipleri sınıfıyla yüzyüze getirir.

“İnsanları öz yurtlarını terketmeye yalnızca aşırı yoksulluğun zorladığına, kapitalistlerin göçmen işçileri en utanmazca sömürdüklerine hiç kuşku yoktur. Fakat ancak gericiler ulusların bu modern göçünün *ilerici* anlamına gözlerini kapayabilirler. Kapitalizmin boyunduruğundan kurtuluş, kapita-

lizmin daha da gelişmesi ve bu temelde yürüyen sınıf savaşımı olmaksızın olanaksızdır. Kapitalizm tüm dünya emekçi yığınlarını tam da bu savaşıma çekmekte, yerel yaşamın küflü, kokuşmuş alışkanlıklarını kırmakta, ulusal sınırları ve önyargıları kırmakta, tüm ülkelerden işçileri Amerika, Almanya vb. yerlerde dev fabrikalarda, madenlerde birleştirmektedir.” (Lenin, *Toplu Yapılar*, İng. basım, c.19, s.154)

Lenin’in altını çizerek vurguladığı bir yargı var: Kapitalizmdeki bu göç *ilerici* birşeydir. İlericiliği, yol açtığı olumlu nesnel sonuçları sıraladığımızda hemen görülüyor: Ulusal farklılıklar, önyargılar kırılıyor, uluslararası işçi sınıfı olgusu biçimleniyor...

Göç ilerici birşeydir, tarihin yönü bu tarafadır, ama bu, dirençle karşılaşmadığı anlamına gelmez. Kapitalizmin işleyişi içinde göç olumlu nesnel sonuçların yanısıra, yine nesnel fakat olumsuz bir direnç de yaratmaktadır. İşte bu direnç, yabancı düşmanlığı olarak yansır.

Üstelik bunun çok nesnel bir mekanizması da vardır: İşçiler arasında rekabet. Her koşulda, en düşük ücretle çalışmaya hazır göçmen işçiler, yerli işçiyle emek pazarında rekabet ederek ücretleri, maddi ve moral yaşam düzeyini düşürürler.

Engels, *İngiltere’de İşçi Sınıfının Durumu* yapıtında İrlandalı göçmen işçilerin İngiliz işçi sınıfının durumuna etkisini açıkça yazıyor:

“Hâlâ belli ölçüde uygar olan İngilizin, İrlandalıya oranla daha çok (maddi konfor — *İ.S.*) gereksinimi vardır. İrlandalı çullar içinde gezer, patatesle beslenir ve domuz ahırında yatar. Ama bu İrlandalının İngilizle rekabet etmesine ve ücretleri giderek düşürmesine, aynı zamanda İngilizin uygarlık düzeyini de İrlandalınıninkine doğru aşağı çekmesine engel değildir.” (Engels, *Marks-Engels Toplu Yapılar*, c.4, s.376-377)

“İngiliz işçisinin boğuşmak zorunda olduğu işte böyle bir rakip vardır. Öyle bir rakip ki, uygar bir ülkede olası en alt düzeydedir ve tam da bu nedenle herkesten az ücrete gereksinimi vardır. Carlyle’in dediği gibi bunun tek sonucu, İrlandalının rekabet ettiği her işkolunda İngiliz işçisinin ücretlerinin daha da aşağıya zorlanmasıdır. Ve böyle işkolları çoktur.” (Engels, agy, c.4, s.392)

Bu rekabet sonucunda ücretleri, maddi ve moral yaşam düzeyi düşmeye zorlanan, bilinci geri yerli işçide, göçmen işçiye karşı düşmanlık belirecektir. Marks’tan okuyalım:

“İrlanda kendi (emek) fazlasını sürekli İngiliz emek pazarına sunmakta ve böylece ücretleri düşmeye zorlamakta, İngiliz işçisinin moral ve maddi durumunu düşürmektedir.

“*Ve de en önemlisi!* Bugün İngiltere’nin her endüstri ve ticaret merkezi *iki düşman kampa* bölünmüş bir işçi sınıfına sahiptir: *İngiliz* proleterleri ve *İrlanda* proleterleri. Sıradan İngiliz işçisi, yaşam düzeyini düşüren bir rakip olarak İrlandalı işçiden *nefret* eder. İrlandalı işçiye göre kendisini egemen ulusun bir üyesi olarak görür ve böylece kendisini, kendi ülkesinin asilzadelerinin ve kapitalistlerinin İrlanda’ya karşı bir aleti durumuna sokar. Böylelikle onların kendi üstündeki egemenliklerini güçlendirir. (İngiliz işçisi) İrlandalı işçiye karşı beslediği dinsel, toplumsal ve ulusal önyargılara pek bağlıdır. Ona karşı tutumu, ABD’nin eski köleci eyaletlerinde yoksul beyazların zencilere karşı tutumuyla aşağı yukarı aynıdır. İrlandalı ise ona bunu faiziyle geri öder. O da İngiliz işçisinde İrlanda’daki İngiliz egemenliğinin hem işbirlikçisini, hem de sersem aletini görür.

“Bu çelişki, basın, vaaz kürsüsü, karikatür dergileri, kısacası egemen sınıfın elindeki her

olanakla yapay bir biçimde canlı tutulur. Bu çelişki, tüm örgütlülüğüne rağmen İngiliz işçi sınıfının iktidarsızlığının sırrıdır. Kapitalist sınıfın iktidarını sürdürmesinin altında yatan sırdır. Ve de o sınıf bunun çok iyi farkındadır.” (Marks’tan aktaran Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c.39, s.655-656)

Bu canalıcı sözlere tekrar tekrar döneceğiz. Ama şimdi sorunun bir yönünü daha Engels’den bir alıntıyla tamamlayalım. Gördüğümüz gibi yabancı düşmanlığı yalnız yerli işçide göçmen işçiye karşı gelişen birşey değildir. Öteki türlü bir tepki de işler. Bu tepki, göçmen işçinin kendini içinde bulduğu çelişkili durumda iyice artar.

“Yarı-vahşi yetiştirilişinden sonra tümüyle uygar bir ortama giren İrlandalı kendisiyle çelişkiye düşer. Bu durum onu, herşeyi yaptıracak sürekli bir huzursuzluğa, için için sürekli yanan bir kine boğar.” (Engels, “Londra’dan Mektuplar”, *Marks-Engels Toplu Yapıtlar*, c.3, s.390)

Bu çelişki, göçmen işçinin geçmişiyle bugünü arasındaki uçurum, günümüzde geçerliliğini koruyan, onda göçtüğü ülke ve insanına karşı hayranlıkla karışık bir nefret uyandıran önemli bir etkidir.

Yabancı düşmanlığının kökünde işçiler arasında rekabet yattığını böylece gördük. Şimdi bunu azıtan ya da azaltan çelişkili süreçlere, yabancı düşmanlığının kök saldırdığı sınıfsal tabana daha yakından bakalım.

Göçmen işçinin yarattığı rekabetin ücretleri, maddi ve moral yaşam düzeyini düşürmesinin bir de olumlu yüzü vardır:

“(İrlandalı işçi göçü) bir yandan gördüğümüz gibi İngiliz işçilerinin düzeyini düşürmüş, uygarlıktan koparmış ve durumlarını ağırlaştırmıştır. Ama öte yandan, böylelikle işçiler ile burjuvazi arasındaki uçurumu da derinleştirmiş, yaklaşmakta olan krizi

hızlandırmıştır.” (Engels, “İngiltere’de İşçi Sınıfının Durumu”, *agy*, c.4, s.419)

Proletarya ile burjuvazi arasındaki uçurumun açılması, krizin derinleşmesi iyi birşeydir. Ancak emperyalizm olgusuyla birlikte, buna ters yönde çalışan bir süreç daha ortaya çıkar:

“Burada anlattığım olgularla bağlı olarak emperyalizmin özelliklerinden birisi de emperyalist ülkelerden göçteki azalma ve bu ülkelere, daha az ücret ödenen geri ülkelere göçteki artıştır. (...) Amerika Birleşik Devletleri’nde, Doğu ve Güney Avrupa’dan gelen göçmenler en düşük ücretli işlerde çalışırken, Amerikan işçileri, ustabaşılar ya da daha iyi ücretli işçiler içindeki en büyük oranı oluştururlar. *Emperyalizmin işçiler arasında da ayrıcalıklı kesimler oluşturma eğilimi vardır.*” (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c.22, s.282-283)

Lenin’in kapitalizmin dünya çapında emperyalist aşamaya yükseldiği dönemde genellediği bu sonucu, Marks ve Engels zamanın en ileri kapitalist ülkesi olan İngiltere’de gözlemişlerdi. Marks İngiltere’de “burjuvalaşan işçilerden” söz ederken, yukarıda okuduğumuz alıntıda, “İngiliz işçisi İrlandalı karşısında kendisini egemen ulusun bir üyesi olarak görür” derken bunu anlatıyordu. Engels göç sonucu işçilerin iki guruba, hatta göçmenlerin de alt guruplara bölünmesini Amerika’da işçi hareketinin gelişmesinin önündeki başlıca engellerden biri sayıyor. (Engels’den aktaran Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c.39, s.622)

İşte emperyalizmin işçi sınıfı içinde ayrıcalıklı kesimleri yaratma eğilimi, yabancı düşmanlığının köklerinin sürekli beslendiği münbit bir topraktır. (Burada sözünü ettiğimiz, asıl olarak, gerçek işçi aristokrasisi açısından geçerliyse de yabancı işçinin karşısında konumu yine göreceli iyi olan geniş yerli işçi yığını açısından da geçerliliği vardır.)

Zincirlerinden başka bir sürü şey, en başta ayrıcalıklı konumunu yitirme tehlikesi içinde olan bu kesim, burjuvazinin

her olanakla körüklediği yabancı düşmanlığına en açık kesimdir. Yaşayış biçimiyle, değer yargılarıyla, tüm psikolojisiyle kendisini saran küçük burjuvaziye en yakın, ondan en fazla etkilenen kesimdir. Yabancı düşmanlığının, yabancı işçinin rekabetinden doğrudan etkilenen niteliksiz yerli işçilerden daha fazla bu göreceli iyi konumlu kesimlerde ve küçük burjuvazi içinde en aşırı biçimlerini alması, bu yüzden hiç şaşırtıcı değildir. Avusturyalı toplum bilimci Bernd Marin'in bu konudaki araştırması tam da bunu kanıtlayıcı sonuçlara ulaşmış. Marin, kendi beklentilerinin tersine, en açık yabancı düşmanlığını yüksek ücretli işçiler, emekliler, küçük çiftçiler ve ev kadınları arasında gözlemiş. Bunu burjuva toplum bilimiyle bir türlü açıklayamayan Marin, yabancı düşmanlığının ekonomik gerçekliklerle pek bir bağı olmadığı sonucunu çıkarmış. Gözünün önündeki koca emperyalizm olgusunu "görememiş"!

Buraya dek söylediklerimizi özetlersek, geneliyle ilerici bir eğilim olan kapitalizmdeki işçi göçünün nesnel, olumlu-olumsuz sonuçları vardır. Bir yandan ulusal farkları, sınırları törpülerken, uzun dönemde önyargıları kırarken, bir yandan da işçiler arasında rekabet nedeniyle yabancı düşmanlığı doğar. Göçmen işçinin rekabeti bir yandan yerli işçi sınıfının ücretlerini, maddi ve moral yaşam düzeyini aşağıya çekerken, böylece burjuvazi ile proletarya arasındaki uçurumu açarken, emperyalizmin işçi sınıfı içinde ayrıcalıklı kesimler yaratma eğilimi yerli ile yabancı işçiler arasında da bir farkın en azından korunmasını getirir, yabancı düşmanlığının beslendiği bir toplumsal taban yaratır.

İşte bu nesnel süreçlerden iki sınıfın kalkışı farklı olmak zorundadır.

Burjuvazi elindeki her olanakla olumsuz, yani yabancı düşmanlığını körükleyerek işçilerin bölünmüşlüğünü, dolayısıyla kendi erkini sürdürmek için çalışır.

Devrimci proletarya ise tarihin istediği yönde, olumluyu hızlandırmak için sınıf savaşını yükselterek, tüm uluslardan işçilerin en yakın birliği için savaşır.

Yabancı düşmanlığı sorununun çözümü vardır. Bunu yazımızın sonunda ayrıntısıyla ele alacağız. Ama önce Avrupa ve özellikle Almanya'da Türkiyeli göçmen işçilere karşı uygulanan

resmi devlet siyasetlerine de bakmak gerekiyor.

II. Emperyalist ülke ve yabancı düşmanlığı

Birinci bölümde yabancı düşmanlığının ekonomik-toplumsal temelini gördük. Toplum düzeyinde ele aldık. Bir de sık sık emperyalist *devletle* bağlı olarak “ırkçı yabancılar siyaseti”, “yabancı düşmanı uygulamalar” gibi laflar duyarız. Bunların ajitasyonda anlatım kolaylığı açısından belli bir anlamı olabilir. Ama tek başına bizce *yanlış, hedef şaşırtıcı ve bilimsel olmayan* nitelemelerdir.

Devletler siyasetlerini bazı soyut duygulara göre değil, kapitalizmin genel çıkarları doğrultusunda o günkü gereksinimlerine yanıt verecek biçimde çizerler. Bu siyaset görünüşte “yabancı dostu” da olabilir, günü gelir yabancı işçilere karşı ağır bir saldırı biçimini de alabilir. Biçimsel olarak nasıl olursa olsun özü “yabancı düşmanlığı” ya da “dostluğu” değil, *düpedüz işçi düşmanlığıdır.*

Emperyalist ülke burjuvazisi kollarını açarak yabancı işçi getirttiği dönemde de işçi düşmanıdır, onları en utanmazca sömürmek için getirmektedir, yeni gereksinimlerin ortaya çıktığı bunalım dönemlerinde yabancıları kapı dışarı ederken de aynı derecede işçi düşmanıdır. Burjuvazinin yabancılar siyasetinin de altında kapitalizmin yalın, duygusuz, basit gereksinimleri yatar. Saldırının yabancı işçilere yönelmesi, onların sınıfın en zayıf, en örgütsüz ve toplum düzeyinde varolan yabancı düşmanlığı nedeniyle en az sınıf dayanışması gören kesimi olmasındandır.

Bu yüzden çeşitli Avrupa ülkelerinin bugün uyguladığı siyasetleri yalnızca “ırkçılık”, “yabancı düşmanlığı” gibi toplumsal düzeyde anlamı olan kavramlarla açıklamak, saldırının *sınıf özünü* gizler. Özünde milliyetçi bir bakış açısidir. Ve de bu siyasetlere karşı alınacak tavırda da sınıf dayanışmasını dıştalar.

Bunları daha iyi anlamak için kaba hatlarıyla devletlerin yabancılar siyasetine temel oluşturan kapitalist ekonomik

süreçlere kısaca bakalım:

Endüstri yedek ordusu ve göçmen işçiler

Bilindiği gibi kapitalizm her zaman “endüstri yedek ordusu” dediğimiz bir görece artık nüfusa gereksinim duyar ve üretir. Bu işsizler ordusudur.

Endüstri ordusunun ikili bir işlevi vardır. Birincisi, hazır kullanılabilir bir işgücü oluşturur. Genişleme dönemlerinde bu yedek, endüstriyel üretime çekilir, bunalım dönemlerinde yine sokağa atılır. İkinci işlevi, ücretleri denetim altında tutan bir rekabet yaratmasıdır. Çalışan işçi her zaman işini yitirmek, bu ordunun saflarına katılmak tehdidiyle karşı karşıyadır. Ama kapitalist, onun yerini yedekler ordusundan istediği gibi doldurabilir. Bu ordunun her ögesi çalışan işçi için potansiyel rakiptir. Büyük bir yedekler ordusu, işçilerin daha yüksek ücret, daha iyi çalışma koşulları istemlerini denetim altında tutacaktır. Marks, “işçi ücretleri tamamen endüstri yedek ordusunun genişlemesi ve büzülmesiyle düzenlenir” diyor. (Marks, *Kapital*, İng. basım, c.1, s.666)

Bu nasıl işler?

Kapitalizmde her meta gibi işgücünün de değeri arz-talep yasalarından geçerek fiyatını bulur. İşgücü talebi işgücü pazarındaki arzı aşarsa, az bulunan bir değer olacağından işgücünün fiyatı artar. Ters durumda, yani işgücü arzı fazla, bunu kullanmaya talep azsa, işgücüne ödenecek ücret de düşer.

Hızlı ekonomik genişleme dönemlerinde işgücüne gereksinim artar. Bu işleri dolduracak sayıda hazır kullanılabilir bir yığın yoksa, işçinin birim ücreti istihdamda artış olmadan yükselir. Oysa elde sınırsız bir yedek varsa, yani arz yüksekse, işgücüne talebin de artması ücretlerde bir artışa yol açmadan istihdamda artış getirir.

Talebin düştüğü bunalım dönemlerinde, kalabalık bir yedekler ordusu (arz yüksek) ücretlerin üstünde iyice baskı yaratır. Boş işler üstünde artan rekabet ücretlerin düşük

tutulmasına, koşulların ağırlaştırılmasına neden olur. Buradan elde ettiği artık-değer kapitalistin cebine kâr olarak girer.

Açıktır ki, yabancı işçiler yedekler ordusunun bu iki işlevini çok güzel görürler. Genişleme dönemlerinde istendiğince kullanılabilirler, üstelik *ucuz* işgücü kaynağı oluşturan, yedekler ordusu ücret artışlarını önleyecek bir nicelikte tutulur. Yarattıkları rekabetle, işçi sınıfının çalışan kesimlerinin istemlerini denetim altında tutmaya yararlar.

Avrupa'da göçmen işçi alımının geçmişi bunu tümüyle doğrulamaktadır. Tabloda yedekler ordusunun azalması ile yabancı işçi alımı arasındaki bağ açıkça görülmektedir.

YAPIM ENDÜSTRİSİNDE İŞSİZLİK VE YABANCI İŞÇİ SAYISI

Yıllar	İşsiz sayısı	Yabancı işçi sayısı
1950	1.580.000	
1954	1.221.000	72.906
1959	476.000	160.829
1964	169.000	932.932
1969	179.000	1.372.059
1974	582.000	2.331.173
1977	1.030.000	1.888.585

(Kaynak: Meral Yılmaz,
"Federal Almanya'da Yabancı İşçiler Sorunu",
İşçinin Sesi, sayı:226, s.12)

Gerçekten de 1950 ortaları Almanya'da savaş sonrası hızlı endüstriyel genişleme yıllarıdır. Bu tarihlerden başlayarak önce İtalya, İspanya gibi ülkelerden, daha sonra Türkiye'den çok sayıda göçmen işçi getirildi.

1961'de Almanya ile Türkiye arasında işçi alımı konusunda bağlanan anlaşmada göçmen işçilerin statüsü "misafir işçi" (gastarbeiter) olarak belirlenmekteydi. Bu kibar deyim altında yatan anlam şuydu: Bunların hiçbir toplumsal-siyasal hakları yoktu. Gelen işçiye 5-10 yıl oturma izni verilecek, bu sürenin sonunda geri dönmeye özendirilecekti, yerine aynı koşullarla yeni işçi alınacaktı. Böylece toplam göçmen işçi nüfusu üç aşağı beş yukarı aynı kalırken, sürekli bir değişim olduğu için, gelenler çok fazla bir hak iddia edemedi. Hatta kısa süreli gelecekleri için ailelerini de getirmeleri beklenmiyordu. Bu siyasetin resmi adı "rotasyon"du.

Ancak evdeki hesap çarşıya tam uymadı. Gelenlerin küçümsenmeyecek bir bölümünün hiç de geri dönmeye niyeti yoktu, ya da kalacağı süre 5-10 yılı çok aşırıyordu. Bu süre içinde memleketten eşler, çocuklar getirildi. Almanya'da doğup büyüyen ikinci, hatta üçüncü bir kuşak ortaya çıktı.

Bu arada uluslararası kapitalist ekonominin yapısında değişiklikler oldu. Tekeller giderek kendi ülkelerinde yatırım yapmamaya, fabrikalarını alıp ucuz emeğin ülkesine taşımaya başladılar. 1970'lerin başında tüm emperyalist ülkeleri saran ağır bunalım, Almanya'da yabancılar siyasetinde de değişiklik getirdi. 1973'de yeni işçi alımı tümüyle durduruldu. Yalnızca ailelerin birleştirilmesi amacıyla oturma izni verilmeye başlandı. Oturma izni bitip işsiz kalan yabancıların 12 aylık bir süreden sonra oturma izinleri yenilenmemeye başlandı. Sınırdışı edilme olayları arttı. Son 10 yıldır toplam göçmen işçi nüfusu beş aşağı beş yukarı aynı kalmış, hatta son yıllarda düşmeye başlamıştır.

Bugünkü CDU-CSU-FDP hükümetiyle birlikte yeni bir yabancılar siyaseti gündemdedir. Bunun ilkesi artık açıkça toplam yabancı nüfusunu azaltmak, bu amaçla "geri dönüşe özendirme"tir.

Bu siyasetin neden gündeme geldiğini yukarıda anlattık-

larımız ışığında anlayabiliriz. Kriz dönemlerinde endüstri yedek ordusu sokağa atılır demiştik. Ancak yedekler ordusunun da “toplumsal açıdan kabul edilebilir” bir nicelik sınırı vardır. Belli bir sayının üstünde işsizlik, ücretleri düşük tutmaya yarasa da, çeşitli toplumsal siyasal sorunları kızıştıracağından tersi etki de yapabilir. Aynı etki, yani ücret istemlerini gemleme, daha küçük boyutlarda bir yedekler ordusuyla da elde edilebilir. Bugün Almanya’da 2.5 milyon civarındaki işsiz sayısı, “toplumsal olarak kabul edilebilir” sınırın üstündedir. Üstelik Alman işçileri arasında yüzde 7.5 olan işsizlik oranı, Türkiyeli işçiler arasında yüzde 15’tir. Toplam Türkiyeli işsiz 120.000 kadardır. Bunlar yedekler ordusunu fazla şişiren, Almanya gibi bir “refah devleti”nde işsizlik parası vb. olarak devlete (burjuvaziye) yük olan bir “safradır”. Alman işsiz nüfusunu sınırdışı etmek olanaklı değildir, ama yabancı işçileri atmak çok kolaydır.

Kapitalizmin bu denli basit, cerrah neşteri gibi soğuk bir mantığı vardır. Bunun “ırkçılıkla” falan ilgisi yoktur. Bu arada önemli bir noktaya dikkat çekelim. En kaba hatlarıyla çizdiğimiz bu politikayı, yani toplam yabancı nüfusu azaltma politikasını, Almanya’da *tüm* burjuva partileri savunmaktadır. Ünlü “Türk dostu”(!) Federal Almanya Yabancılar Komisyonu sözcüsü Bayan Funcke’nin raporundan aynen aktaralım:

“CDU (Hristiyan Demokrat iktidar partisi): Yabancıların sosyal açıdan Alman toplumuna intibakı. *Yabancı sayısının artmaması*. Yabancı çocukların Alman okul sistemine intibakı. Yabancılar Kanunu’nun tüm eyaletlerde aynı şekilde uygulanması. Ailelerin birleşmesinin sınırlandırılması. *Geri dönüşlerin teşvik edilmesi*.

“CSU (Bavyera Hristiyan Sosyal Birliği, hükümet ortağı): 1982 yılında aldığı bir kararla hükümetin yabancılar politikasının kökünden değiştirilmesini istedi. Aile birleşmelerinin alınan tedbirlerin ötesinde kısıtlanması ve *geri dönüşün*

teşviki.

“*FDP* (Liberal hükümet ortağı): Yabancıların hukuki durumlarının sağlamaştırılması. Eğitim sisteminde şans eşitliği. Yabancıların siyasi kararlara iştiraki. *Yabancı sayısının artışı sınırlandırılmalıdır.* Geri dönüş, herkesin kendisine bırakılmalıdır. Dönen döner, dönmeyen burada kalır. Alman vatandaşlığına geçiş bir hak olarak verilmelidir. Yabancılara karşı set ve zorlayıcı tedbirler alınmalıdır.

“*SPD* (Sosyal demokrat muhalefet): Uyum yabancılar politikasının en önemli hedefi olmalıdır. Vatandaşlığa geçme kolaylaştırılmalıdır. Mesken durumları düzeltilmelidir. Siyasi kararlara iştirakları sağlanmalı, *geri dönüş kolaylaştırılmalıdır.*”

Bütün partiler kapitalizmin gereksinimi olan yabancı işçi nüfusunun azaltılması, ya da utangaççası “artışın sınırlandırılması” üstünde anlaşılıyorlar. Anlaşmadıkları buna nasıl ulaşılacağıdır. Liberaller ve sosyal-demokratlar aynı amacı biraz şeker bulayıp yutturmaya çalışırken, burjuvazinin öteki temsilcileri, CDU ve CSU daha çıplak bir siyaset uygulamak istiyorlar. Hepsi bu. Şimdi Alman hükümetinin yeni yabancılar siyasetine biraz daha yakından bakalım.

Yeni yabancılar yasası ve dönüş özendirme yasasının asıl yöneldiği kesim, Alman hükümetinin de açıkça itiraf ettiği gibi, Türkiyeli işsizler, kısa çalışma içinde olanlar ve uzun süre Almanya’da çalışmış, emeklilikleri yaklaşmakta olan birinci kuşak işçileridir. İkinci ve üçüncü kuşak ise “entegre” edilmek istenmektedir.

Bu amaca yönelik olarak, 30 Ekim 1983’ten sonra işyeri iflas ettiği için işsiz kalan ya da 6 aydan beri kısa çalışma yapan işçileri geri dönüşe özendirmek için 10.500 marklık bir prim verilecek. Bu primden tahminlere göre en fazla 20.000 Türkiyeli işsiz yararlanabilecektir. 10.500 mark gibi bir miktara nasıl ulaşıldığı da ilginçtir. Hesaplara göre Türkiyeli işsizler ortalama 7 ay işsiz

kalıyorlar. Aylık 1.500 mark olan işsizlik yardımını böylece yeni yasa geri dönüş koşuluyla bir seferde ödüyor.

Daha önce ya da başka nedenlerle işsiz kalanlar ile Almanya'da uzun süre çalışmış olanları dönüşü özendirmek için ise prim değil, fakat birikmiş emeklilik ödentilerinin işçi tarafından yatırılan bölümü derhal ödeniyor. (Eski uygulamaya göre bunları alabilmek için kesin dönüşten sonra iki yıl beklemek gerekiyordu.)

Görüldüğü gibi yeni yasanın *tüm* göçmen işçileri geri dönüşü özendirmek gibi bir derdi yoktur, olamazdı da. Bilinçli olarak, yukarıda anlattığımız gereksinimler doğrultusunda, belli bir kesime yönelmiştir. Belli bir nitelikte, belli bir sayıda yabancı işçi bulundurulması Alman ekonomisi için hâlâ bir zorunluluktur. Yine Bayan Funcke'nin raporundan dinleyelim:

“İşsizliğin yerini doldurmak mümkün değildir. Bazı iş dallarında yabancı işçi oranı yüzde 35'e çıkmaktadır. Ayrıca demografik gelişme, önümüzdeki yıllardan itibaren Alman nüfusunun sürekli olarak azalacağını göstermektedir. Bu sebepten dolayı yabancı işçi çocuklarının okul ve meslek hayatına intibakını sağlamak Alman ekonomisinin yararındır. (Burjuvazi açık konuşuyor!)

“Bunun dışında yabancılar devletin vergi gelirlerine ve sosyal sistemin devamlılığına katkıda bulunmaktadır. Bilhassa emeklilik kasasına aldıklarından çok fazlasını ödemektedirler. Yani emeklilik sisteminin finansmanına önemli katkıda bulunmaktadırlar. (Yüzsüzlüğe bakın!) 4 milyon 500 bin yabancı, aynı zamanda iyi bir tüketim potansiyelidir. Memleketlerine gönderdikleri dövizin bir kısmı yine ihracat yoluyla tekrar Almanya'ya geri dönmektedir.”

Yeni yasa Funcke'nin bu sıraladıklarına zerre kadar dokunmamaktadır. Yabancıların Alman kapitalizmine “yararı”

konusunda en gerici Alman siyasetçisinin bile kuşkusu yoktur. Almanya'da partiler arasında, yabancılar konusunda yürüyen kavga da zaten bu noktalarda değil, yeni yasanın aile birleştirmeleri, vatandaşlık hakkı vb. konularda getirdiği kısıtlamalarla ilgilidir.

Özetlersek, yeni yabancılar politikasıyla amaçlanan, kapitalizm açısından "safraların" atılması, öte yandan genç, yarı-vasıflı ya da hızlı eğitilebilecek "ente gre" yabancı işçilerden oluşacak ucuz bir işgücünün tutulmasıdır. Ama bu *her dönemde* kapitalizmin istediği tip işçidir! Biraz düşünürsek, Almanya'ya ilk yabancı işçiler getirtilirken de, "rotasyon" yöntemiyle amaçlanan buydu! Yeni siyaset aynı siyasetin yeni koşullara uyarlanmışından başka birşey değildir. Biçimi farklı olabilir, ama özü ve amaçları değişmemiştir.

Bütün bu söylediklerimizden çıkan sonucu yineleyelim. Almanya'nın yabancılar siyaseti şu ya da bu bakanın hatta hükümetin gericiliğiyle, "yabancı düşmanlığıyla" bağlı değildir. Tümüyle kapitalizmin gereksinimleriyle bağlı işçi düşmanlığıdır.

III. Türk burjuvazisinin tutumu

Türkiye burjuvazisinin sözcüleri, Avrupa'da estirilen yabancı işçi düşmanlığına karşı (!) gazetelerinde ağıtlar yakıyor, dizi dizi raporlar yayınlıyor, röportajlar yapıyorlar. "Nankör Almanların küstahlığı", "Türklerin Almanya'da nasıl sömürüldüğü" (!) gazetelerin özellikle Avrupa baskılarında hiç manşetten inmiyor.

Burjuvazinin "yabancı olmayan" Türkiye işçi sınıfına karşı yıllardır artarak sürdürdüğü azgın işçi düşmanlığını insan bir an için unutsa, menşeviklerimizin deyimiyle "burjuvazi içindeki ilerici hatta devrimci unsurların varlığını" yaşam kanıtlıyor sanacak.

Burjuvazinin Avrupa'daki Türkiyeli işçilerin haklarını bu denli "militanca" savunuyor gözükmese babasının hayrına değildir. İşçilerin bankalardaki paralarının hesabını bile tutmak için özel araştırmalar yapması, işçilerin her sorununa "ihtimam"

göstermesi “din kardeşi ve Türk” oldukları için değildir. “Türk işçilerinin hakları çiğneniyor” feryatları altında burjuvazinin, finans kapitalin hangi “hakları” çiğneniyor sorusu yanıtlanmalıdır.

Avrupa'daki Türkiyeli işçilerin Türkiye burjuvazisine sağladığı yararlar

1. İşçi dövizleri

Avrupa'da çalışan Türkiyeli işçilerin gönderdiği dövizlerin burjuvazi için yaşamsal önemi vardır.

TÜSİAD'ın yayınladığı “1983 Türkiye Ekonomisi” adlı rapordaki verileri temel alırsak, 1982 yılında Türkiye'ye giren işçi dövizlerinin toplam ihracat gelirlerine oranı %38'dir. Bu oran 1980'de %70, 1981'de %53'tür.

İthalatta ise durum daha çarpıcıdır. İthalat giderlerinin 1982'de %25'i, 1981'de %27'si, 1980'de %25'i işçilerin dövizleriyle karşılanabilmiş.

Bir başka karşılaştırmayı da Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) ile işçi dövizleri arasında yapabiliriz. 1982 yılında, işçi dövizleri GSMH'nin %4.5'i kadar!

Finans kapital, işçi dövizlerinin azalmaması için her türlü önlemi almaktadır. Gereksiz yere sarfedilen tek bir markın bile hesabını tutarak kampanyalar yürütüyor. Gelişen her yeni duruma göre burjuva gazetelerinde yapılması gerekenler tek tek, en ince detaylarına kadar tartışılıyor, öneriler yayınlanıyor.

Örneğin *Tercüman*'da dövizlerin en dolaysız yoldan finans-kapital odaklarına aktarılması için son sıralarda şu önlemler sıralanıyor: Banka ve holdinglerin konut yapımına eğilmeleri ve işçilerin mesken borçlarını dövizle ödemeleri, devletin araya girerek işçiden döviz toplamayı üzerine alması ve dövizlerin böylece merkezileştirilmesi.

Bu istemlerinin daha etkili olabilmesi ve uygun yönlendirilmesi için bakanlık bile kurdular. (*Tercüman*, 16 Mart 1984).

Burjuvazi ince ince hesaplar yapıyor. “Yasaları bilmemekten, sosyal sigorta fonlarından her yıl 1 milyar dolar kaybediyoruz” diye yakınıyor ve bu “kayıp”larını kurtarabilmenin yollarını arıyor.

Burjuvazi hesabını yalnızca Türkiye’ye sokulan dövize göre yapmıyor. İşçilerin Avrupa’da tuttuğu paraların tümüne göz dikmiştir. “Türkiyeli işçilerin 6 milyar doları bugün Avrupa bankalarında yatıyor” sözleri sayının doğruluğu bir yana, finans-kapitalin gözünün nerede olduğunu güzel anlatıyor. Gazetelerinde yürüttüğü kampanyalar, işçi yanlısı yazıların tümü bu ince hesapların ürünüdür.

2. İşsizlik ve toplumsal bunalımı azaltıyor

Türkiye’de yayınlanan istatistiklere göre 1983 yılında işçi sayısı yaklaşık 3.6 milyon. Yani çalışabilir nüfusun %18’i işsizdir. Çalışabilir her 5 kişiden biri işsizdir. Ancak bu rakam kırsal alandaki gizli işsizliği doğru yansıtmıyor. Tarımdaki gizli işsizliği gözönüne alırsak işsizlik yaklaşık 6 milyondur. Yani gerçekte işsizlik oranı %30’dur.

Avrupa’daki 1.5 milyon üzerindeki Türkiyeli işçinin geri dönmesi durumunda işsizlik oranı daha da artacak ve toplumsal bunalımı körükleyecektir. Ayrıca dönen işçilerin işsiz kalmalarının yankısı kırsal alanlardaki işsizlik gibi örgütsüz olmayacaktır. Avrupa’da az çok örgütlü bir işçi hareketi gören bu işçiler, işsizliğin ve açlığın önünde kolay kolay eğilmeyeceklerdir.

Tüm bunlara, gelen dövizlerin yarattığı iş olanaklarının da kesilmesi eklenirse işçiler dönerse Türkiye kapitalizminin nasıl bir sorunla karşı karşıya kalacağı daha kolay anlaşılır.

Ayrıca Türkiyeli işçiler Avrupa’yla ticareti ve yabancı sermaye akışını arttırıcı bir rol de oynuyorlar.

Türkiye finans-kapitalinin Türkiyeli işçilere yönelik siyaseti

Türkiye burjuvazisi
işçi dönüşlerine karşıdır.

İşçinin geri dönmesi demek yıllardır gönderdiği dövizlerin kesilmesi demektir. Altın yumurtlayan tavuk artık yolunmuş ve geriye işe yaramayan bir yük kalmış olacaktır. Bundan böyle ne döviz ne de sömürebileceği verimli bir yanı yoktur. Üstelik zaten çığ gibi büyüyen işsizler ordusuna yeni işsizler eklenecektir. Yararı bir yana artık kapitalizm için zararlıdır.

Türkiye burjuvazisi
entegrasyona da karşıdır.

Burjuvazi geri dönüşlere ne kadar karşıysa entegrasyona da o kadar karşıdır. Entegrasyon demek, onlar için işçinin Türkiye ile ekonomik, kültürel, ailevi bağlarının yokolması demektir. Artık dışarıda çalışan, parasını biriktirip memleketine gönderen “misafir işçi” sıfatı yerine herşeyiyle Alman işçi sınıfıyla bütünleşmiş, “Türklüğünü yitirmiş” işçi geçecektir.

Bu yüzden burjuvazi elinden geldiğince tüm olanaklarını henüz Türkiyeli sıfatını kaybetmemiş işçinin “ulusal benliğini” yitirmemesi için harcıyor.

Türkiye burjuvazisi
Avrupa’daki yabancı düşmanlığının
körüklenmesine karşı değildir.

Eğer yabancı düşmanlığı Türkiyeli işçilerin Avrupa’da ayrı bir gurup, azınlık olarak kalmasına hizmet ediyorsa, Alman işçisiyle birlikte savaşımını önlüyorsa ve Türkiyeli işçiyi Türklüğünü korumaya zorluyorsa burjuvazi buna karşı değildir. Tersine yabancı düşmanlığı Türkiye burjuvazisininin amacına hizmet eder.

Bu yüzden burjuvazi yabancı düşmanlığına elinden gelen desteği verir. O da kendi tarafından aynı şeyi körükler.

Ancak ne zaman ki Avrupa'da yabancı düşmanlığı işçilerin geri gönderilmesiyle sonuçlanmaya başlar, işte o zaman Türkiye burjuvazisi Avrupa'daki yabancı düşmanlığının en önde gelen "düşmanı" olur.

İşte Türkiye burjuvazisinin ve ileride göreceğimiz gibi aynen menşeviklerin de çelişkisi bu noktadadır. Hem "ulusal benliklerini" yitirmesinler, hem de "ulusal topraklarına" geri dönmesinler!

IV. Küçük burjuvazinin tutumu

Burjuvazinin beylik "zavallı Türkler" teması üç aşağı beş yukarı menşeviklerin bu konudaki her yazısında üzerine işçi tulumu giydirilmiş olarak yansıyor. Hangi yazıya baksanız burjuvazinin ağlama edebiyatının devamını görüyorsunuz. Bunun çarpıcı ve ibret verici tipik bir örneğini Oya Baydar'ın *Türkiye Postası*'nda yazdığı "On binlerin dönüşü mü" adlı yazısında görüyoruz:

"TARLALARINDAN, topraklarından; atalarından, avratlarından; köylerinden, obalarından, köklerinden, benliklerinden kopup akın akın geldiler gurbet ellerine... Dönmek istediklerinde, bir de baktılar ki çocukları anadillerini bilmiyor; bir de baktılar ki kendi vatanlarında yabancı olmuşlar biraz da gıptayla bakılan "Alamancı" sayılmaya başladılar; bir de baktılar ki umutlar avuçların içinden akıp gitmiş. Ortada kalverdiler.

"ACIMASIZ ellerdi bu eller insanı insanımıza, yüzleri yüzümüze, dilleri dilimize, töresi töremize, işi işimize benzemezdi. Önce kapitalist çarkın dönmesi için gerekli parçalar oldular."

Daha sonra Oya Baydar, "sonra bir gün geldi, istenmeyen adamlar ilan edildiler" diyor ve dönenler için şöyle bir manzara

çiziyor:

“ON BİNLER dönüyor, doğru. Nereye dönüyorlar? Nasıl bir Türkiye’ye? Dönenlerin kaç dönebilecek köşeyi? Kaçta kaç 20 yıllık emeğin, acının, gurbetin ürününün elinden avucundan kaydığını, Türkiye’deki acımasız çarkın kendisini övüttüğünü, hiçleştirdiğini görecektir?”

Oya Baydar dönmeyenlerin de Avrupa’da öğütüleceğini söylüyor ve şöyle devam ediyor:

“Emekçi halkımızın bir bölümü; gurbetlerde yıllarca kalsa da yüreğimizin, vatanımızın bir parçası, bir yarısı olan bir bölümü, böyle ufalanıp gidecek.

“BÖYLE ufalanıp gidecek mi? Boyun eğilirse evet, ilkeler konulup savaşılsa HAYIR. Geri dönecek olanın da kalanın da çözümü, kurtuluşu aynı noktadan geçiyor, gelip aynı noktada düğüm- leniyor. Geri dönenin de, kalanın da, kurtuluş için, bulunduğu yerleştiği ülkenin işçi sınıfıyla birlikte, bulunduğu yerin sömürü çarkına karşı ve esas kökenini, yurdunu bir an unutmadan savaşması gerekir.” (Türkiye Postası, 24 Şubat 1984)

Baştan aşağı ulusçu, daha da beteri “Türkten başka” herkese düşman bir yazı!

Daha yazının başından ulusçu duygular gıdıklanmaya başlıyor: “Tarlalarından, topraklarından... köklerinden, benliklerinden” vb., vb. Kimin “tarlalarından, topraklarından köylerinden koştular” da geldiler gurbet ellerine? Karın tokluğuna çalıştıkları, tarlasını artık traktörle, makinayla ekip biçtiği için insanları işten atan, kapitalistleşen ağanın topraklarından değil mi? Kapitalistlerin topraklarında tarlalarında işsizlik kol gezdiği için kopup akın akın gelmediler mi?

Hangi köklerinden, benliklerinden koştular? Türklük benliğinden değil mi? İstedikleri nedir? Köklerinden, benlikle-

rinden kopmasalar mıydı? Türklüklerini yitirmeseler miydi? “Bir de baktılar ki çocukları anadillerini bilmiyor; bir de baktılar ki kendi vatanlarında yabancı olmuşlar.” Ulusçuluğa “eziklik, kırgınlık, boynubükük zavallılar” kılıfı da giydirdi ulusçuluk ulusçuluktur. Bugün ağlayış içinde olan bu zavallı ulusçuluğun yarın saldırgan bir biçim almayacağını kimse garantileyemez. Varacağı yerin ipuçlarını yazıdan da çıkarabiliriz: “Acımasız ellerdi bunlar, insanı insanımıza...benzemezdi.” Bu Alman düşmanlığı değil de nedir? Acımasız elleri olan, insanı insanımıza benzemeyen Alman ulusudur.

Ve yazının sonunda baklayı ağızından çıkarıyor ve asıl niyetinin ne olduğu apaçık ortaya çıkıyor: “Geri dönenin de kalanın da...esas kökenini, yurdunu bir an unutmadan savaşması gerekir.” Yani, kalacaksan sakın kökenini (!) benliğini (!) kaybetme.

Bu öğüdün aynısını burjuvazi de veriyor. Aralarındaki fark, burjuvazinin yaptığı ağlamacılığı menşevikler biraz ilerletiyorlar! Paragrafların arasına “işçi, sömürü, demokrasi, barış” sözleri sıkıştırarak burjuvaziden biraz daha “ileride” olduklarını kanıtlıyorlar. Finans-kapitalin söylediklerinden sonuç olarak çok farklı olmuyor, hatta o amaca hizmet ediyorlar.

Burjuvazi ağlama edebiyatının âlâsını yapıyor. Ezilen Türkler, acımasız Almanlar ve hatta sömürülen işçilerimiz, gazetelerin ana teması. Menşevikler de aynı şeyi yapıyor.

Burjuvazi geri dönmeyin diyor. Menşevikler daha utangaç olduklarından olsa gerek bunu açıkça söylemiyorlar ama satır aralarından bu havayı sezme zor değil: “On binler dönüyor. Nereye dönüyorlar? Nasıl bir Türkiye’ye?... Türkiye’de acımasız çarkın kendisini öğüttüğünü, hiçleştirdiğini görecektir.”

Burjuvazi, kalacaksan “Türklüğünü unutma, entegre olma” diyor, menşevikler ise “...esas kökenini, yurdunu bir an unutmadan savaş...” diyor. Nerede bunun farkı?

Dahası da var! Gene *Türkiye Postası* yazarlarından Ümit Köseoğlu “Dönüş Yardımı(!)” başlıklı yazısında bakın ne diyor:

“Bütün bunlardan sonra 10.500 Mark’dan yararlanmak isteyecekleri dönüşlerinde ülkemizi neler

bekliyor? Biz bu konuda hiçbir şey söylemeyip, sözü Türk-İş Genel Başkan Vekili ve Maden Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer'in 27 Haziran 83 tarihli *Milliyet* Gazetesi'nde çıkan beyanaatına bırakalım:

“Geri dönüş yardımı olarak belirlenen 10 bin 500 Mark ile gurbetçilerin ancak İstanbul'a kadar gelebileceğini kaydederek şöyle diyor Kemal Özer: *Geri dönecek işçilerimizi burada çok sayıda problem bekliyor. İşçilerimizin 10 bin 500 Mark yardımına kapılmamalarını tavsiye ediyoruz...*

“Doğru söze ne diyelim? Söylenmesi ondan uyması bizden...” (*Türkiye Postası*, 15 Temmuz 1983) (abç)

Türk-İş'in Başkan Yardımcısının 10.500 Mark'a kanıp gelmeyin demesi anlaşılır birşeydi. Ne de olsa burjuvazinin sözcülüğünü yapıyor. Dediği gibi dönecek işçiler finans-kapital için büyük sorunlar yaratacak. 10.500 Mark yetmez dönmeyin demesi doğaldır. Peki bizim menşeviklere ne oluyor?

Dönmeyin demek için burjuva sözcülerinden alıntı vermenin anlamı ne? Dahası, dönün veya dönmeyin demek için neden bu kadar çırpınıyorlar?

Yanıt yine dönüp dolaşıp oportünizmin belirleyici özelliğine dayanıyor. Kapitalizmin sınırlarından ötesini görmek istemek, çözümü orada aramak.

Dönmek mi kalmak mı, sorusuna yanıt vermek için çırpınan menşeviklerimiz ister istemez burjuvazinin çizdiği sınırdan ve onun amacına yönelik “çözümler” öneriyorlar. Burjuvazi dönmeyin diyor. Alıntı verip “doğru söze ne diyelim?”, “söylenmesi ondan, uyması bizden...” diyerek espiri yaptıklarını sanıyor, burjuvazinin kuyruğunu bırakmıyorlar.

Ancak, Hakkı'nın hakkını Hakkı'ya vermek gerekir. Bütün yazılarında eşine raslanmaz sergileme yapıyorlar. Yasaları didik didik ediyorlar. İşçi geriye dönerse kaç kuruş kazanacak, dönmezse kaç kuruş kazanacak, işsizlik sigortası keseneği adı altında işçinin parası ne kadar kesiliyor, vb., vb.

Fakat sonuç ‘peki işçiye ne diyeceğiz’te geldiğinde iyi bildikleri yığın kuyrukçuluğuna sarılıyorlar. Açıkça geri dön

ya da dönme diyemedikleri için yığınlar ne eğilimdeyse o havadan çalışıyorlar: “Dönmek de zor, kalmak da zor!”

Dönmek, kalmak sorusunu yanıtlamak için beklesen “lokman hekimler” hastalığın ne olduğunu teşhis etmeye çalışıyorlar. Ama bırakın hastalığın teşhisini, daha hastalık mı değil mi daha onda karar kılamamışlar!

Yine *Türkiye Postası*'nda yayınlanan “Dönmek mi zor kalmak mı zor” başlıklı yazıda şöyle deniyor:

“Önce bir durumu saptayalım: Kesin Dönüşü Özendirme Yasası'ndan yararlanmak üzere başvuran Türkiyelilerin sayısı konuyla yakından ilgili olan çevreleri bile şaşırtacak kadar büyüktür. Bu yüzden kestirme ve yalınkat biçimde ‘dönülmemelidir’ demek ciddiye alınır bir tutum değil.

(...)

“...Ama bu, Federal Almanya'daki ilerici demokrat örgütlerin ve kişilerin savundukları ‘Kesin dönüşe özendirme önlemlerine kapılmama çağrısı’nın yanlışlığını göstermez.” (*Türkiye Postası*, 16 Aralık 1983)

Dönenlerin sayısı fazla olduğu için “dönülmemelidir” diyemeyiz (!) Ne kadar dönmelerine karşı olsak da (!) Yığın kuyrukçuluğu menşeviklerin artık en hafif günahıdır!

Menşeviklerin bu konuda yazdıkları hemen tüm yazılarda, haberlerde, şu soruyu yanıtlamanın telaşını görüyoruz: Acaba işçiye ne desek? Dön mü desek, kal mı desek?

Dön denirse şu şu sorunlarla karşılaşacaklar, kal denirse bu bu sorunlarla karşılaşacaklar. İşçilerin bu son kararlarla ne kadar zor duruma düşeceklerini tek tek, en ince ayrıntısına kadar, kuruşu kuruşuna hesaplamasını, sergilemesini çok iyi yapıyorlar. Ancak bunu *Tercüman*, *Günaydın* da onlar kadar iyi yapıyor. Aralarındaki tek fark şu; bizimkiler cuntaya, Özal’a biraz daha fazla vuruyor.

Menşevikler “işçiler nasıl kazıklanıyor” sergilemesini böyle canla başla yapıyorlar ama, “bu sorun nereden kaynaklanıyor,

çözümü nedir” sorusuna gelindiğinde “çıt”ları çıkmıyor. Bu konuda “işçi sınıfının birliği” genel belgisinden başka pozitif tek söz yok!

V. Sonuç

Yabancı düşmanlığı sorununun çözümü vardır

Yazımızın başında, Marks, Engels, Lenin’in göç ve yabancı düşmanlığı konusunda yazdıklarında iki temel yargının altını çizmiştik: *Birincisi*, kapitalizmde göç ilerici birşeydir, buna karşı çıkmak gericiliktir. *İkincisi*, yabancı düşmanlığının temelinde işçiler arasında rekabet yatmaktadır.

Devrimci proletaryanın yabancı düşmanlığı sorununa çözümü, bu iki noktadan kalkmak zorundadır. Bunların istediği iki gereği yerine getirmektir: *Birincisi*, tarihin kaçınılmazlıkla ilerlediği yöne gidişini *sınıf savaşımını yükselterek hızlandırmak*; *ikincisi*, bu savaşımı *işçiler arasındaki rekabeti ortadan kaldırmaya* yöneltmek.

Stratejimizi çizerken Marks, Engels ve Lenin’in yazdıkları yine yolumuzu aydınlatıyor. Yabancı düşmanlığına karşı savaşım siyasetimizde üç temel ilkemiz vardır:

1. Eşit ücretler için savaşım

Göçmen işçiler ile göç ettikleri ülkenin işçileri arasındaki rekabetin *olabilmesi* farklı ücret düzeylerinin varlığında yatar. Burada hem ülke içinde ödenen ücretlerde farklılık söz konusudur, hem de ülkeler arası. Proletaryanın şanlı Birinci Enternasyonal’inin 1868 Brüksel Kongresi öncesinde Genel KONSEY’in yayınladığı bildiriden okuyalım:

“Birliğin temel ilkesi, emeğin ürününün üreticiye ait olması gerektiği, *emeğin kardeşliğinin* toplumun temeli olması gerektiği ve de tüm ülkelerden işçilerin

küçük kıskançlıklarını ve ulusal düşmanlıklarını bir kenara atıp dava birliği etmeleri gerektiğidir. *Emeğin ülkesi yoktur!* İşçiler her yerde aynı kötülüklerle karşı karşıyadır. Sermaye birikmiş emekten başka birşey değildir. Emekçi, neden kendi ürettiğinin kölesi olsun? Emeğin evlatlarının ulusal soyutlanmışlığından kapitalistlerin yararlandıkları yeter. Yabancı rekabet her zaman ücretlerin düşürülmesi çağrısına gerekçe olmuştur.

“İngiliz kapitalistlerinin sürekli, kıta Avrupası işçilerinin daha uzun çalışma saatlerinin ve daha az ücretlerinin, (İngiltere’deki) ücretlerin düşürülmesini kaçınılmaz kıldığı yolundaki feryatlarına etkin bir biçimde karşı koymanın tek yolu *Avrupa çapında çalışma saatlerini ve ücret düzeylerini eşitleme* çabasına girmektir. Bu Uluslararası İşçi Birliği’nin (1. Enternasyonal’in resmi adı — *İ.S.*) görevlerinden biridir.” (Aktaran Lenin, *Toplu Yapılar*, c.39, s.657-58)

2. Eşit siyasal ve toplumsal haklar için savaşım

Emperyalist ülkelerde göçmen işçilerin amansız sömürsünün altında yalnız ücret farkları yoktur. Bu işçiler her türlü haktan yoksun bırakılarak, yerli işçilerle aralarındaki ayırım, dolayısıyla bölünmüşlük, sürdürülmek isteniyor.

Lenin’in 1916’da İsviçre için öne sürdüğü şu istem ve mantık, bugün de aynen geçerlidir:

“18. Tüm yabancıların bedava, zorunlu yurttaşlığa geçirilmeleri. Her yabancı üç aylık bir ikametden sonra İsviçre yurttaşlığına geçecektir... Böyle bir reformun İsviçre için özellikle acil olduğunu yığınlara anlatmak gerekir. Bu reformun gerekliliği yalnız genel demokratik açıdan değil, aynı zamanda emperyalist ortamı

nedeniyle İsviçre'nin tüm Avrupa ülkeleri içinde en yüksek yabancı oranına sahip olmasından kaynaklanıyor. Bu yabancıların onda dokuzu İsviçre'de kullanılan üç dilden birini konuşmaktadır. Yabancı işçilerin oy hakkından alıkonmaları ve yabancılaştırılmaları zaten artmakta olan siyasal gericiği azdırmakta ve uluslararası proleter dayanışmasını zayıflatmaktadır.” (Lenin, c.23, s.142)

Burada yeri gelmişken *uyum*, ya da *entegrasyon* konusunda görüşlerimizi de açalım. Bu konuda burjuvaların ve küçük burjuvaların nasıl mırın kırın ettiğini gördük. Hepsinin dilinden düşürmedikleri bir “ulusal kültür”, “kendi benliğimiz” lafı var. Bu Marksizme kökünden *karşı* bir anlayıştır.

“Uyum”, “entegrasyon”, yine kulağa hoş gelen sözler. Biraz daha antipatik bir sözcük seçelim: *Asimilasyon*. *Biz asimilasyondan yanayız*. Bu birçoğuna ters gelebilir, ama öyledir. Biz asimilasyondan yanayız, *zorla* asimilasyona karşıyız; eşitsizliği, ayrıcalıkları sürdürmek için şiddet yoluyla dayatılan asimilasyona karşıyız.

Lenin “ulusçu asimilasyon öcüsü”nü kullananları acımasızca eleştirerek şöyle diyor:

“Asimilasyon, yani ulusal özelliklerin soyulması, başka bir ulus tarafından emilmek”... “Bütün şiddet ve bütün eşitsizlik kalkınca asimilasyon kavramında gerçek olan birşey kalır mı?

“Kuşkusuz kalır. Kalan, kapitalizmin ulusal engelleri yıkma, ulusal farklılıkları silme ve ulusları asimile etme yönündeki dünya-tarihsel eğilimidir. Bu eğilim kendini her geçen onyılda daha açık göstermekte, kapitalizmi sosyalizme dönüştüren en büyük itici güçlerden birisidir. Ulusal önyargılara kafayı takmamış hiç kimse, ulusların kapitalizm tarafından bu asimilasyonu sürecinin en büyük tarihsel ilerleme, çeşitli ücra yerlerde özellikle Rusya gibi geri ülkelerde kemikleşmiş ulusal muhafaza-

karlığın kırılması demek olduğunu görmezlikten gelemez...

“Bu sınırlar içinde... ‘asimilasyon’ tartışılmaz bir gerçektir. *Ve de* bu gerçek *hiç kuşkusuz* ileridir.” (Lenin, c.14, s.27,28,30-31)

Bu anlamda biz “Almanlaşma”ya da *karşı değiliz*. Engels, İrlandalının makinist, tezgah işçisi olabilmesi için “İngiliz uygarlığını, İngiliz adetlerini benimsemesi, genelinde İngilizleşmesi” gerekeceğini söylüyor. Bu anlamda da “Almanlaşma”ya karşı değiliz.

Ulusal kültürü korumak, ulusal kimliğimizi korumak sözlerinin altında saklanan şu en temel gerçeği unutuyorlar:

“Her modern ulus içinde iki ayrı ulus vardır. Burjuvazi ve proletarya. Her ulusal kültürün içinde iki ulusal kültür vardır... Ulusal kültür denen şey de her zaman egemen ulusun kültürüdür... Ulusal kültür belgisi, burjuva (ve çoğu kez Kara Yüzler’e ve papazlara ait) bir sahtekarlıktır. Bizim belgimiz demokrasinin uluslararası kültürü ve dünya işçi sınıfı hareketinin kültürüdür.” (Lenin, c.14, s.23-32)

3. Proletaryanın enternasyonalist ruhta eğitimi

Bu hem Türkiyeli göçmen işçiler arasında proletarya enternasyonalizmi fikirlerinin, proletaryanın vatani olmadığı bilincinin yayılması için çalışmak, hem de Avrupa proletaryasından ve siyasal hareketlerinden aynı enternasyonalist tutumu istemek ve beklemek demektir. Yine Lenin’in biraz önce alıntı verdiğimiz yazısından bir başka maddeyi aktaralım:

“V. İsviçre sosyal-demokratlarının ulusal görevleri: 27. Enternasyonalizmin İsviçre sosyal-demokratlarınca kabul edilmesinin boş ve bağlayıcılığı olmayan bir söz olarak kalmaması için — ki ‘Merkez’in yandaşları ve

genel olarak İkinci Enternasyonal dönemi Sosyal-Demokratları için bu hep böyle olmuştur — en başta, tutarlı ve şaşmaksızın, yabancı ve İsviçreli işçilerin örgütsel yakınlaşması, aynı sendikalarda birleştirilmeleri ve tam eşitliği (yurttaşlık ve siyasal hakları) için savaşılmaması gerekir. İsviçre’de emperyalizmin özelliği tamda oy hakkından yoksun yabancı işçilerin bu iki işçi kesimi arasında kopuşmaya ümit bağlayan İsviçre burjuvazisi tarafından artan sömürsüdür.

“İkincisi, İsviçre’nin Alman, Fransız ve İtalyan işçileri arasında birleşik *enternasyonalist* bir akımın yaratılması için her çaba sarfedilmelidir. Bu akım, işçi hareketinde tüm *pratik* eylemlerde gerçek *birlik* yaratmaya yönelecektir.” (Lenin, c.23, s.146-147)

Bu üçüncü ilke üzerinde biraz daha duralım. İki noktayı vurgulamak gerekiyor.

Birincisi, emperyalist ülke işçi hareketi açısından göçmen işçilerin gelişinin durdurulmasını ya da herhangi bir biçimde kısıtlanmasını istemenin sosyalistlikle bağdaşamayacağıdır.

Lenin Stuttgart’ta yapılan Uluslararası Sosyalist Kongresi’nde Göçmen İşçi Komisyonu’nda bazı delegelerin geri ülkelerden işçi göçünü yasaklama girişimini şöyle niteliyor:

“Bu bazı ‘uygar’ ülkelerde, ayrıcalıklı konumlarından belli yararlar koparan ve bu nedenle uluslararası sınıf dayanışmasının gerekliliğini unutmaya eğilimli işçilerde görülen aristokratça ruhun aynısıdır.” (Lenin, c.12, s.79)

Bu tutumun kaynağını birinci bölümde yabancı düşmanlığının sınıfsal tabanını tartışırken görmüştük.

Lenin, yine Amerika’ya Çinli ve Japon işçilerin göçüne karşı çıkan oportünist Amerikan Sosyalist Partisi yöneticileri konusunda şöyle diyor:

“Bizce aynı anda hem enternasyonalist hem de bu tür

kısıtlamalardan yana olmak olanaksızdır.” (Lenin, c.21, s.428)

Bu sözler, bugün aynı tür kısıtlamaları savunan Fransız Komünist Partisi için de geçerlidir.

İkinci nokta, yukarıda Lenin’in İsviçre Sosyal-Demokratlarının görevlerini tartışırken getirdiği, yerli-yabancı işçiler arasında “örgütsel yakınlaşma” ve “birleşik enternasyonalist akım” fikrine ilişkin. Yabancı düşmanlığı konusunda verdiğimiz seminerde şöyle bir soru geldi: “Madem böyle diyoruz, bizim *İşçinin Sesi* hareketi olarak Avrupa’da ayrı örgütler kurup çalışıyor olmamız, enternasyonalist tutumla çelişmez mi?” Soruyu Yürükoğlu yoldaş yanıtladı ve şunları söyledi:

“Bu, işte, teori ile pratik arasında yaşamda varolabilen çelişkinin güzel bir örneğidir. Kitapta ‘tek ülke, tek sınıf, tek parti’ diye yazar. Kuralı budur, doğrusu budur. Ama Lenin’in enternasyonalizmin gereklerini anlatırken getirdiği bir başka ölçüt de var: Tek doğru devrimci çizgiyi ve yalnızca bu çizgiyi her yerde desteklemek. Biz bunu yapıyoruz. *Pratikte*, bizim, *İşçinin Sesi*’ni savunan yoldaşlarımızın Avrupa’da komünist partileri içinde çalışması, bu çizgiden *vazgeçmek* anlamına gelir. Bizim için ayrı örgütlenmek *zorunludur*, çünkü bırakın Avrupa’yı, dünyada platformunu paylaştığımız, programını benimseyebileceğimiz, içinde görüşlerimiz doğrultusunda (ama disiplini bozmadan) hareket edebileceğimiz tek bir parti var mı? Biz şu burjuva skandal dergisi *Private Eye*’in deyimiyle ‘en sertlikçi partilerden TKP’nin bile hazmedemediği lokma’yız! Avrupa’da ayrı örgütlenmek bizim için, tek doğru çizgi olarak benimseydiğimiz çizgiyi savunmanın, varolmanın tek yoludur, zorunluluktur. Günahımızın haklılığını tarih yargılar.

“Dolayısıyla, partimizin Avrupa’daki örgütlenmesi, ulusa göre örgütlenme *değil*, ideolojiye göre örgütlenmedir. Proletarya enternasyonalizmiyle çelişmediği gibi onun gereğini yerine getirmektedir.

“Ya bizim menşeviklerimiz ayrı parti olarak örgütlenmelerini nasıl açıklayabilirler? Onlar açısından, bizimki gibi bir gerekçe yoktur, onlar bütün Avrupa partileriyle aynı programı savunuyorlar!

“İşte bu işçi sınıfını ulusa göre örgütlemek demektir.

“Bizim Avrupa’da ayrı örgütlenmemiz bu ülkelerin işçi sınıfı hareketiyle en yakın bağları kurmamıza engel değildir, olmuyor. Biz Avrupa proletaryasının her kavgasına elimizden geldiğince omuz veriyoruz, en sıkı ilişkiler geliştiriyoruz. Ama Türk ya da Avrupalı sınıf düşmanlarına karşı ideolojik-siyasal çizgimizi kimliğimizi koruyoruz.”

VI. Partimizin dış ülkelerdeki Türkiyeli işçiler ve yabancı düşmanlığı sorunundaki tutumu

Yukarıda tüm söylediklerimizi Türkiyeli göçmen işçiler somutunda özetleyelim:

Bugün çoğunluğu Batı Avrupa’da olmak üzere, emperyalist ülkelere ucuz işgüçlerini satmak için gitmiş çok geniş bir Türkiyeli işçi yığını vardır. Üretim güçlerinin genişlemesiyle yerlerinden sökülüp yoksulluğun ve işsizliğin önünden kaçarak göçetmek zorunda kalmış bu işçiler, en düşük ücretlerle ve en kötü koşullarda genellikle en nitelsiz ve kötü işlerde çalışmakta, yoğun bir sömürü altında bulunmaktadır.

Ancak bu gerçek, dışgöçün ulusal farklılıkları törpüleyen, ulusal önyargıları kıran, Türkiye gibi geri bir ülkenin işçisini dünya işçi sınıfına bütünleyen ilerici bir olgu olduğu gerçeğini değiştirmez.

Türkiyeli göçmen işçiler buldukları ülkelerde yerli işçilerle emek pazarında rekabet ederek, ücretleri, yerli işçilerin maddi ve moral yaşam düzeyini aşağı zorlamaktadırlar. Bu temelde yoğun bir yabancı düşmanlığı ile karşı karşıyadırlar.

Türkiyeli göçmen işçilerin bu durumundan hem emperyalist ülke burjuvazisi, hem Türkiye burjuvazisi yararlanmaktadır.

Emperyalist ülke burjuvazisi bir yandan hem göçmen işçilerin doğrudan sömürsünden, hem de onların rekabetlerinin sonuçları nedeniyle yerli işçilerin artan sömürsünden büyük bir artık değer elde etmekte, öte yandan işçi sınıfının bölünmüşlüğünden kendi erkini sürdürmek için yararlanmaktadır. Bu bölünmüşlüğü canlı tutmak için elindeki her olanakla yabancı düşmanlığını körüklemektedir.

Emperyalist ülkelerin çeşitli dönemlerde farklı biçimler alan yabancılar siyasetleri, özünde her dönemde kapitalizmin ucuz, genç işgücü ve belli nicelikte bir yedek sanayi ordusu bulundurma gereksinimini karşılamaya yönelik işçi düşmanı siyasetlerdir.

Bugün tüm emperyalist ülkeleri saran kriz koşullarında bu siyasetler yabancı işçi nüfusunu elemeyi, gereksinimlerine uygun düşen kesimini “entegre” etmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye finans-kapitali açısından ise Türkiyeli göçmen işçiler önemli bir döviz kaynağı oluştururken, artık nüfusu dolayısıyla işsizlik vb. sorunları hafifletmeye de yaramaktadır. Bu yüzden Türkiye finans-kapitali göçmen işçilerin Türkiye’ye dönmesine karşıdır, ama karşı olduğu ölçüde “entegre” edilmelerine de karşıdır. Aynı nedenle emperyalist ülke işçileri ile Türkiyeli işçiler arasında bölünmüşlük ve düşmanlık onun da işine gelir. O da Türkiyeli işçiler arasında ulusçu fikirlerin yayılması için çalışmakta, kendi yönünde yabancı düşmanlığını körüklemektedir.

Oysa devrimci proletarya “entegrasyona” karşı değildir. Zora dayalı olmamak, eşitsizliği sürdürmemek koşuluyla “asimilasyona” karşı değildir, tersine bunu ilerici bir gerçek olarak değerlendirir. Devrimci proleteryanın “ulusal kültürü”, “ulusal benliği” korumak gibi bir sorunu yoktur. Onun belgisi demokrasinin uluslararası kültürü, dünya işçi sınıfı hareketinin kültürüdür.

Tarihin hareketine ve dünya işçi sınıfının çıkarlarına uygun olarak partimiz, dış ülkelerde çalışan Türkiyeli göçmen işçiler sorununda şu istemleri yükseltmektedir:

İşçileri bölen ve tüm uluslardan işçilerin sermayeye esaretini sürdürmeye yarayan işçiler arasındaki rekabete ve eşitsizliğe karşı savaş! Bunun için:

1. a. Göçmen işçilere yerli işçilerle eşit ücret ödenmeli,
b. Avrupa çapında ücret düzeylerinin ve çalışma saatlerinin aynılaştırılması için savaşım yükseltilmelidir.

2. Göçmen işçiler gittikleri ülkede üç ay ikamet ettikten sonra zorunlu olarak o ülkenin vatadaşlığına geçirilmelidir. O ülkenin her türlü siyasal (seçme-seçilme vb.) ve toplumsal haklarından yararlanabilmelidir.

3. Göçmen işçilerin sayısı, ülkeye giriş-çıkışları, serbest dolaşımları, ailelerin getirilmesi vb. konulardaki tüm engeller ve kısıtlamalar dahil kaldırılmalıdır.

4. Göçmen işçilerin yerli işçilerle en başta aynı sendikalarda birlikte savaşımı sağlanmalı, siyasal hareket düzeyinde tüm işçilerin tek doğru devrimci, enternasyonalist çizgi etrafında birliği için savaşılmalıdır.

5. Göçmen işçi alımına karşı çıkan, bunu durdurmak isteyen hiç kimse sosyalist, hatta demokrat bile sayılamaz. Emperyalist ülke işçi sınıfı hareketi, ayrıcalıklı bir işçi aristokrasisi ruhunu yansıtan bu tür duygulara karşı durmalı, göçmen işçilerin eşit haklar savaşımının önde gelen savunucusu olmalıdır.

6. Proletaryanın iki yönlü enternasyonalist eğitimi komünistlerin sorumluluğudur. Emperyalist ülkeler komünist hareketinden bunu ister ve beklerken, partimiz de Türkiyeli göçmen işçiler arasında şöven, ulusçu fikirlere karşı kararlı bir savaşım yürütür. Bu savaşta belgisi her zaman "Proletaryanın vatani yoktur!" olacaktır.

Göçmen işçilerin bu en temel demokratik istemlerini hiçbir emperyalist burjuvazi veremez. Vermesi, işçilerin bölünmüşlüğü'nün, kendi erkinin temelini ortadan kaldırması olur. Ama bu istemler etrafında yükseltelen sınıf savaşında oluşacak tüm uluslardan işçilerin çelikten birliği, burjuvazinin dünyasını başına yıkacaktır.

*Bu yazı, gazetemizin 225. sayısında
Çek-Al olarak yayınlanmıştır.*

Hazırlayan: Meral Yılmaz

Federal Almanya'da Türkiyeli işçiler sorunu (I)

Son yıllarda ve özellikle Helmut Kohl hükümetinin Federal Almanya'da yaşayan 4.6 milyon yabancı işçiye yönelik yeni politikasını açıklamasından bu yana, Almanya'daki Türkiyeli işçiler arasında siyasal tartışma ve çalışmada bir konu belirgin ağırlık kazandı: "Yabancı düşmanlığı".

Türkiye'de finans kapital ve onun faşist yönetimi altında sınıflar uzlaşmaz bir biçimde karşı karşıya dururken, Alman toprakları üzerinde uyumsuz seslerle aynı türküyü söyleyen tuhaf bir koro ortaya çıkmaya başladı. Bu koroda "Türk işçisinin haklarını korumak" için Alman hükümetine meydan okuyan faşist cuntanın temsilcilerini bulabiliyoruz. Aynı koroda Alman ayrımcılığına karşı birlik olmayı savunan ve "radikal eylem" çağrısı yapan Türk burjuva basını var. Küçük burjuva devrimcileri ve sosyalistlerinin yanısıra doğaldır ki bizim menşevikler de "ulusal kimliğimizi korumak" propagandası yaparak ve "zayıflığı ve bağımlılığı" nedeniyle yurt dışındaki yurttaşlarının haklarını korumaya yetenekli olmadığı için faşist hükümeti eleştirerek bu koroda yer alıyor.

Az sayıda örgüt bu ulusçu-şöven koroya katılmadı. Bunların başında, partimizin doğru, enternasyonalist ideolojisini koruyan ve güçlendiren Almanya'daki örgütlerimiz

geliyor.

CDU-CSU-FDP muhafazakar koalisyonunun Helmut Kohl hükümetini başa getirmesinden bu yana, bu hükümetin Almanya'daki yabancı işçi sorununu çözmek için başvurmayı düşündüğü "insanlık dışı" yöntemlere karşı feryatlar yükseldi. Biz, yazımızda Kohl hükümetinin kendinden önceki Brandt ve Schmidt hükümetlerinden ne daha az, ne de daha fazla "insancıl" siyasetler izlemekte olduğunu, bunların hiçbirinin ithal ettikleri emek gücünün esenliğini gözönüne alan duygusal nedenlerle hareket etmediğini, hepsinin Alman burjuva devletinin çıkarları açısından tamamen mantıklı ve hesaplı davrandığını göreceğiz.

Önce Kohl programında yeni olanın ne olduğuna bakalım:

"... Gerçekleri gözönünde bulundurmak ve insancıl olmak zorundayız. Federal hükümet üç ana hat üzerine topladığı yabancılar politikası izleyecektir.

"Birincisi, ülkemizde yaşayan yabancıların toplumumuza kaynaşmaları yabancılar politikamızın en önemli hedefidir (...) Ancak kaynaşma, buradaki yabancıların sayılarının artmaması halinde olanaklıdır. Ve burada herşeyden önce, kontrolden uzak sınırsız bir göçü durdurmak gerekmektedir.

"İkincisi, federal hükümet yabancı işçi getirme yasağını devam ettirecektir. Yabancı çocukların yararları da gözönüne alınarak, ailelerin birleştirilmesi sınırlandırılacaktır. Bu arada serbest dolaşım hakkının, Almanya'nın yeni bir göçe uğraması için araç olarak kullanılması önlenecektir.

"Üçüncüsü, ülkelerine kesin dönüş yapmak isteyen yabancılar özendirilmeli ve onlara yardım edilmelidir. Her insanın kendi ülkesinde yaşama hakkı vardır. ..." (Milliyet, 14.10.1982)

Yeni politikanın asıl amacının yabancı işçi nüfusunu "entegre etmek" olduğu belirtiliyor. Kohl, bunun ancak yabancıların sayısı aynı tutulursa, daha iyisi azaltılırsa olanaklı olabileceğini söylüyor. Azaltmayı gerçekleştirmek için a)

Almanya'daki yabancı işçilerin çocuklarının aileleriyle birlikte olma hakkı sınırlandırılacak ve b) ülkelerine kesin dönüş yapmak isteyen aileler "özendirilecek". Birinci önlem için çocukların Almanya'daki aileleri ile birleşme yaşını 16'dan 6'ya indiren bir yasa çıkarılıyor. İkincisi, geri dönüşü özendirmek için ise ülkelere geri dönmek isteyen ailelere Alman hükümetinin yüksek miktarlarda para vereceği yolunda söylentiler yayılıyor. Kohl, aynı zamanda, Türkiye Ortak Pazar'a tam üye olduktan sonra da Türkiye yurttaşlarına serbest dolaşım hakkı tanınması yanlısı olmadığını belirtiyor.

İşçileri Bakanı Zimmermann da aynı konuda şu açıklamayı yaptı:

"Ülkemizde başgösteren ekonomik kriz ve devamlı artan işsizlik nedeni ile yabancıların sayısında bir azaltma yapmak zorundayız. Bunların başında da Avrupa Ekonomik Topluluğu dışında kalan Türk işçileri gelmektedir. Türk işçileri sayısında yapmak zorunda kalacağımız azaltmayı da Türk hükümeti kabul etmek zorundadır. Almanya'da iki tür Türk işçisi bulunmaktadır. Bunların birisi entegre olmak isteyen, diğeri de entegre olma gücüne sahip olup da, nasıl olsa bir gün döneceğim diye entegre olmak istemeyenlerdir (...) Bizler ise bu arzudaki Türk işçilerine burada kalmaları için izin veremeyiz. Bu, şu andaki olanaklarımızın dışındadır." (Milliyet, 16.10.1982)

Bu açıklamalar üzerine alevlenen tartışmada, Türkiyeli sol basından "ilginç" yorumlar da çıktı. Örneğin *Demokrasi İçin Birlik* gazetesinde yayınlanan "Meğer bizi ne kadar seviyorlarmış" yazısında şöyle deniyor:

"Altı yaşından başlayarak çocuğun 'Almanya'ya uyum sağlaması'ndan kastedilen, çocuğun ulusal benliğini yitirmesi, Almanlaşması, ulusal benliğinin Alman toplumunca emilip eritilmesi. Alman nüfusu

azalma yoluna girdiğinden ve de bu nüfus iş seçtiğinden, hem nüfus açığını, hem işgücü açığını yabancı nüfusla kapatmak gerek. Ama Alman nüfusu kendi kendini çoğaltmadığı, tersine eksildiği için, bu yabancılar Almanlaşmalı ki, Alman toplumu, kültürü, ekonomisi ALMAN olarak, varlığını sürdürebilsin. Bu da bir tür ırkçılık (...) kendini ‘Tanrının seçkin milleti’ görme kompleksi” (*Demokrasi İçin Birlik*, sayı 6, Ağustos 1982)

Bizim “yurtseverlerin”, kendilerinin “tanrının seçkin milleti” konumlarını kaybetmekten duydukları paranoyik korku bir yana, yazar işin özünü yakalayamamış. Eğer Alman devletinin başlıca endişesi ülkesinde nüfusun kendi kendini yeterli bir hızda üretememesi olsa idi, yabancı işçileri geri dönüş yapmaya bu denli zorlamazdı. Sorun demografik bir sorun değildir.

Kohl ve Zimmermann’ın dediklerine bir daha bakalım. Kohl’un mantığı şu: Entegrasyon istediğimiz için yabancıların sayısında, özellikle yabancıların aile üyelerinin sayısında azalma istiyoruz. Zimmermann’ınki ise şu: Ülkede ekonomik bunalım olduğu için entegrasyon olmalıdır. Eğer yukarıdaki iki ayrı mantık çizgisini yanyana koyarsak üç değişik kavramın olduğu görülecektir: a) Entegrasyon, b) yabancı sayısında azalma ve c) ekonomik bunalım.

İkisinin dediklerini birlikte ele alınca, ortaya çıkan bir sonuç, ekonomik bunalım nedeniyle Alman devletinin yabancı işçi nüfusunda azalma isteğidir. Bununla yeni birşey söylemiş olmuyoruz. Yabancı işçiler hızlı ve büyük bir ekonomik gelişme döneminde getirilmiştir, bugünkü bunalım ve işsizlik döneminde harcanabilir bir “fazlalık”tır.

İki mantık çizgisini birleştirerek incelemek başka birşey daha gösteriyor. Alman devletinin sözcüleri bu “gerçeği” *entegrasyonu gerekli* kılan birşeymiş gibi sunmaya çalışıyorlar. Ekonomik bunalım var, öyleyse yabancı işçi sayısını azaltmamız gerekir, ve *bu yüzden* de entegrasyona gereksinim vardır. Bu çözülmesi gereken bir sorundur, ama bu yazıda buna

değınmeyeceğiz.

Şimdi başta sorduğumuz soruya dönelim: Alman devletinin yeni yabancı işçi politikasındaki *yenilik* nedir?

Bu politikanın 1950'lerin ortalarından bu yana Almanya'daki yabancı işçilere ilişkin tüm politikalarından farkı, ilk kez yabancı işçi nüfusunun "rotasyonu"nun değil, entegrasyonunun devletin bu konudaki politikasının belirleyici ilkesi olarak sunuluyor olmasıdır.

Olanığı varsa kapitalizm her zaman daha genç, daha enerjik, daha üretken emeği kullanmayı seçer. Bununla bağılı olarak, rotasyon ilkesi, kısaca, toplam yabancı işçi sayısının her zaman aynı kalmasına rağmen bileşiminin değişime (veya rotasyona) uğramasıdır. Almanya'ya çalışmaya gelen işçilere 5-10 yıl arasında oturma izni verilecek ve bu süre sonunda geri dönmesi "özendirilerek" yeni geleceklere yer açılmış olacaktır. Böylece yabancı işçi sayısı sürekli inip çıkacak, yani rotasyon olacaktır.

Ancak buradan, süreleri biten işçilerin otomatik olarak geri dönmeleri emredilecekti gibi bir anlam çıkmamalıdır. Böyle bir önlem bugüne dek herhangi bir yasa ile getirilmemiştir. Bunun yerine, 'negatif' kurallar yoluyla, yabancı işçilere 'göçmen işçi' statüsü tanınmamıştır. Göçmen işçi ile zaman içinde yurttaşlık hakkı olarak ülkeye tümüyle yerleşecek işçiler anlaşılıyordu. Yabancı işçilere tanınabilecek yurttaşlık hakları çok sınırlı tutulursa veya hiç tanınmazsa bir kez parasal amaçlarına ulaşıncaya işçilerin eninde sonunda kendi ülkelerine geri dönecekleri umuluyordu. Rotasyon işledi, ama bu umulan biçimde işlemediği için Almanya'daki yabancı işçi sorunu Alman devleti için "sorun" oldu.

Bu "sorun"u anlamak için önce son yirmi yıl içinde Almanya'ya yabancı işçi göçüne bakalım.

1950'lerin ortalarına doğru, "Alman mucizesi" denilen büyük ekonomik gelişme sıralarında Alman hükümeti, işverenler konfederasyonu ve sendikalar arasında, hızlı gelişen ekonomiye ülkedeki işçi sayısının yeterli olmadığı üstünde görüş birliği sağlandı.

İşçi kabulü için Alman hükümeti ile İtalya (1955), İspanya

(1960), Yunanistan (1960), Türkiye (1961), Portekiz (1964) ve Yugoslavya (1968) arasında ikili anlaşmalar imzalandı. Bu anlaşmaların koşulu geçici göç idi. İşçiler kısa süre kalacaklar ve çoğu kez ailelerini geldikleri ülkelere bırakacaklardı. Bu çerçevede, işçilerin girdikleri ülkeye entegre olmasını sağlayacak yurttaşlık ve seçim hakları, işçiler ve çocukları için mesken ve eğitim programları konusunda anlaşmalarda birşey yoktu.

Almanya'da hakları olduğu için değil, çağrılı olduğu için bulunan ve ancak çağrı geçerli olduğu sürece kalabilecek olan "misafir" işçi statüsü yaratıldı.

Tablo 1, altı büyük ulus gurubuna göre Almanya'da 1954 yılından itibaren yabancı işçi sayılarını gösteriyor. 1965'de resmi bir Alman delegasyonu 1 milyonuncu işçiyi bir küçük motosiklet hediye ederek karşıladı.

Ancak Alman hükümetinin bu "iyiliksever" tutumu 1973 sonlarında hızla değişmeye başladı. Kasım 1973'te çıkarılan bir yasayla yeni işçi getirme yasağı (*Anwerbestopp*) getirildi. Yabancı işçi getirilmesi, Almanya ekonomisinin taşıyabileceği yabancı işçi sayısının 2.5 milyon olduğu gerekçesi ile durduruldu. Ancak hükümetin yaygınlaştırmadığı bir başka istatistik ise şunu gösteriyor ki 1973 yılına kadar Almanya'da sekiz milyon yabancı işçi çalışmış, bunlardan üçte ikisi (5.4 milyon) ülkelerine dönmüş, üçte biri (2.6 milyon) ise Almanya'da kalmıştır.

Tablo 2'de aileleriyle birlikte toplam yabancı işçi nüfusunun rotasyonu gösterilmektedir. Rakamlar 1970-1980 yıllarını kapsamakta ve her yıl içinde yeni gelenleri ve doğumlar ile toplam artış ve ayrılmalar ve ölümler ile toplam düşüş gösterilmektedir.

Bu tablodan da görüldüğü gibi, son on yıl içinde toplam ayrılanların sayısı hiçbir yıl toplam gelenlerin sayısının yarısının altına düşmemiştir. Diğer bir istatistikte ise (H.Becher) 1962-1980 yılları arasında 11.54 milyon yeni gelene karşılık 8.38 milyon ayrılma gösterilmektedir. Bu yıllar içinde rotasyon yöntemi çok iyi işlemiştir. Bu veriler rotasyon ilkesinin pratikte ve yabancı işçi nüfusunun tümü için son derece iyi işlediğini

Tablo 1

FEDERAL ALMANYA'DA ÇALIŞAN YABANCI İŞÇİ SAYILARI

Sene	Toplam	Yabancı işçi oranı	İtalyan	Yunanlı	İspanyol	Türkiyeli	Portekiz	Yugoslav
1954	72 906	0,4	6 509	548	411	—	—	1 801
1955	79 607	0,4	7 461	637	486	—	—	3 085
1956	98 818	0,5	18 597	953	698	—	—	2 297
1957	108 190	0,6	19 096	1 822	967	—	—	2 778
1958	127 083	0,6	25 609	2 838	1 494	—	—	4 846
1959	160 829	0,8	48 809	4 089	2 150	—	—	7 130
1960	279 390	1,3	121 685	13 005	9 454	2 495	261	8 826
1961	475 722	2,5	207 609	40 768	48 352	5 193	656	12 858
1962	655 463	3,1	265 978	69 146	87 327	15 318	1 421	23 608
1963	811 213	3,7	299 235	106 152	117 494	27 144	2 284	44 428
1964	932 932	4,3	289 252	143 859	144 256	69 211	3 463	53 057
1965	1 164 364	5,3	359 773	181 658	180 572	121 121	10 509	64 060
1966	1 314 031	5,8	399 154	196 247	185 336	157 978	19 802	96 675
1967	1 023 747	4,7	274 249	146 817	129 126	137 081	18 519	97 725
1968	1 014 774	4,9	287 440	136 191	111 982	139 336	18 743	99 660
1969	1 372 059	6,5	340 244	174 348	135 546	212 951	26 379	226 290
1970	1 838 859	8,5	374 981	229 379	165 854	327 985	40 222	388 953
1971	2 168 766	9,8	405 092	261 529	183 636	424 374	55 214	469 173
1972	2 316 980	10,5	422 220	269 689	183 960	497 296	63 128	471 892
1973	2 519 000	/	423 000	243 000	183 000	599 000	86 000	513 500
1974	2 331 173	11,2	340 939	234 718	158 936	617 531	82 400	473 203
1975	2 070 735	10,3	297 079	203 629	129 817	553 217	70 520	418 745
1976	1 937 134	9,7	276 367	178 800	111 006	527 483	63 579	390 079
1977	1 888 585	9,5	281 224	162 495	100 311	517 467	60 160	377 206
1978	1 869 294	9,3	288 648	146 792	92 586	514 694	58 771	369 506
1979	1 933 651	9,4	300 442	140 139	89 992	540 471	59 145	367 301
1980	2 071 658	9,9	309 226	132 980	86 547	590 623	58 780	357 427
1981	1 921 969	9,2	292 158	124 647	82 638	576 096	55 687	339 861

Kaynak: Amtliche Nachrichten der Bundesanstalt für Arbeit:
Arbeitsstatistik 1980 — Jahreszahlen, Juli 1980

Amtliche Nachrichten der Bundesanstalt für Arbeit, März 1982

Tablo 2

YABANCI NÜFUSTAKİ SAYISAL ARTIŞ VE DÜŞÜŞ											
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Sene başında	2179.0	2737.9	3187.9	3554.1	3991.4	4051.0	3900.4	3852.2	3892.3	4005.9	4250.6
Doğumlar	63.0	80.7	91.4	99.1	108.3	95.9	87.0	78.3	75.0	75.6	80.7
Yeni gelenler	957.5	874.6	792.9	871.9	542.5	365.1	388.6	422.8	454.7	544.7	630.8
Toplam artış	1020.5	955.3	884.3	971.0	650.8	461.0	475.6	501.1	529.7	620.3	711.5
Toplam düşüş	461.6	505.3	518.1	533.7	591.2	611.6	523.8	461.0	416.1	375.6	395.9
Ölümler	8.0	9.1	9.6	9.6	9.3	9.0	8.6	8.0	8.0	8.1	8.5
Geri dönenler	453.6	496.2	508.5	524.1	581.9	602.6	515.2	453.0	408.1	367.5	387.4
Sene sonunda durum	2737.9	3187.9	3554.1	3991.4	4051.0	3900.4	3852.2	3892.3	4005.9	4250.6	4566.2

kanıtlamaktadır.

Peki şimdi bundan neden vazgeçilmek istenmektedir?

1973 yılında Alman hükümetinin yeni yabancı işçi kabulünü durdurduğunu yukarıda belirtmiştik. Ancak Tablo 1 ve 2'ye bir kez daha göz atarsak göreceğiz ki 1973'den bu yana çalışan yabancı işçi sayısında düşme görülmesine rağmen gerçekte yabancı nüfusu artmıştır.

Bu gerçektir, Tablo 3'te yine görülmektedir. Ancak bu tabloda Almanya'nın toplam nüfusu (Almanlar ve yabancılar) ve Almanya'da çalışan toplam nüfus ile bağlantılı olarak sunulmuştur.

Tablo 4'ten de anlaşılacağı gibi 1970-1980 arasında çalışan yabancı işçi nüfusundaki azalma 500 binden biraz fazladır. Bu azalmanın altı en büyük ulusal gurup arasında nasıl dağıldığına bakarsak, görürüz ki yalnızca Türkiyeli işçilerin sayısında fazla bir değişiklik olmamıştır. Türkiyeli işçilerin bu durumundaki büyük farklılığa daha sonra değineceğiz.

Bir de yabancı işçiler arasında çalışan çalışmayan karşılaştırması yapalım:

Tablo 5 ve 6'dan olağanüstü bir durum ortaya çıkıyor. İncelenen on yılın verilerinden, çalışanların işsizlere oranında büyük farklılıklar göze çarpıyor. ("Çalışanlar"ın içine kayıtlı

işsizler ve yedekler de katılmıştır.) 1970'den bu yana üretim dışı olan yabancıların sayısında 2,5 misli artma olmuştur. 1970'de her 100 işçiye 38 üretim-dışı kişi düşerken, bu sayı 1981'de 96'ya çıkmıştır!

Türkiyeli işçilerin durumu Almanya'daki diğer yabancı işçilerinkinden daha da kötüdür. Tablo 7'de görüldüğü gibi, 1973'de yabancı işçi alımı durduktan sonra Türkiyeliler dışındaki bütün yabancıların sayısında düşüş olmuştur. Türkiyeliler hakkındaki verilerden çalışan çalışmayan oranını *kabaca* hesaplırsak bu oranın 100'e 160 olduğunu buluruz. Bu oran Alman vatandaşlarından daha da yüksektir! Almanlar için bu 100'e 125tir!

Tablo 3

YABANCI İŞÇİLERİN VE AİLELERİNİN SAYISAL DURUMU					
	Toplam nüfus (Alman ve yabancılar)	Toplam yabancı nüfusu	Yabancı nüfus oranı	İşte çalışan yabancı işçiler	Yabancı işçi oranı
1961	56 174.800	686.200	1,2	548.916	2,7
1967	59 926.000	1 806.700	3,0	991.255	4,6
1968	60 345.300	1 924.200	3,2	1 089.873	5,2
1969	61 068.600	2 381.100	3,9	1 501.409	7,2
1970	60 907.200	2 976.500	4,9	1 948.951	9,1
1971	61 502.500	3 438.700	5,6	2 240.793	10,3
1972	61 774.900	3 526.600	5,7	2 352.392	10,8
1973	62 088.600	3 966.200	6,4	2 595.000	11,6
1974	62 048.100	4 127.400	6,7	2 286.625	10,9
1975	61 746.000	4 089.600	6,6	2 038.779	10,1
1976	61 489.600	3 948.300	6,4	1 920.895	9,5
1977	61 389.000	3 948.300	6,4	1 869.453	9,3
1978	61 331.900	3 981.100	6,5	1 864.051	9,1
1979	61 402.200	4 143.800	6,8	1 947.475	9,3
1980	61 653.145	4 453.308	7,5	2 071.658	9,9

*Kaynak: U Mehrländer: Repräsentativuntersuchung,
Situation der ausländischen Arbeitnehmer und
ihrer Familienangehörigen 1980*

Tablo 4

1973-1981 YILLARI ARASINDA YABANCI İŞÇİ SAYISINDAKİ AZALMANIN EN BÜYÜK ALTI YABANCI VATANDAŞ GURUBU ARASINDAKİ DAĞILIMI				
Yurttaşlık	Çalışanların sayısı (1973)	Çalışanların sayısı (1981)	Azalma 1973-1981	Azalma oranı %
İtalyan	423,000	292,158	-130,842	-31
Yunanlı	243,000	124,674	-118,353	-49
İspanyol	183,000	82,638	-100,362	-55
Türkiyeli	599,000	576,096	-22,904	-4
Portekiz	86,000	55,687	-30,313	-35
Yugoslav	513,000	339,861	-173,639	-34

(Kaynak: *Amliche Nachrichten der Bundesanstalt f. Arbeit* ve kendi hesaplamalarımız)

Bu durum Türkiye'deki koşulların kötülüğünü çok güzel yansıtıyor. Ama bu Alman burjuvazisini ve devletini ilgilendiren bir konu değildir. Onların Türkiyeli işçilere “kızgın ve öfkeli” olmalarının nedeni, bizim “saf” menşeviklerimizin düşündüğü gibi Türk kültürünü sevmedikleri için değil, Türklerle olan alışverişte umduklarını bulamadıkları içindir! Ucuz, enerjik işçi istiyorlardı, 1 milyon bebek, okul çağına çocuk, ev kadını, yaşlı ve hasta ana ve baba karşlarına dikildi. Rotasyon, özellikle Türkiyeliler çerçevesinde Alman burjuvazisinin istediği şekilde işlemedi.

Bu noktada soruna bir de Alman devleti açısından bakalım. Alman devleti kendi sınırları içinde yabancı işçi çalıştırma yoluyla gerçekten yüksek parasal yararlar sağlamaktadır.

Almanya'da yasal olarak çalışan her işçi kazandığı ücretin aşağı yukarı üçte birini vergi olarak verir. Bu toplanan vergilerin bir kısmı devletin sosyal hizmetler, sağlık hizmetleri, eğitim, emekli maaşları ve diğer harcamalarına gider. Şu açıktır ki göçmen işçiler Alman işçilerine göre devlete daha az yük olmaktadır. Devlet göçmen işçiye ondan aldığından çok altında bir tutarı sosyal yardım, eğitim, meslek eğitimi, sağlık ve emeklilik harcaması biçiminde geri vermektedir.

Bir Alman araştırmacısı (Blitz) 1961-1973 yılları arasında devletin göçmen işçinin sırtından ne kadar yarar sağladığını

Tablo 5

ÜRETİME KATILAN VE ÜRETİM-DIŞI YABANCILARIN SAYISAL BİLEŞİMİ												
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Serbest çalışan	49.5	53.0	56.5	60.0	64.5	69.5	75.5	82.0	88.0	94.5	99.0	101.0
İşçi	1524.5	1903.7	2088.7	2270.5	2472.8	2072.6	1854.6	1795.8	1755.5	1784.2	1887.8	1847.6
Kayıtlı işsiz	3.5	6.9	21.1	16.9	49.4	134.7	145.1	101.1	111.7	108.9	101.2	140.5
Yedek	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	96.0	167.5	169.5	169.0	176.0	183.5	240.5
Çalışanlar	1577.6	1963.6	2166.3	2347.2	2586.7	2372.8	2242.7	2148.4	2124.2	2163.6	2271.5	2329.6
Küçük çocuklar	214.5	288.2	357.4	422.5	488.3	555.6	563.7	565.0	556.9	550.4	551.3	554.6
Okul öğrencisi	152.1	192.2	251.9	303.1	358.3	413.3	448.9	468.1	500.1	556.8	628.9	721.3
Emekli	55.4	65.3	71.9	79.1	86.4	93.1	97.9	102.6	108.2	114.1	122.2	132.6
Diğer	179.4	228.6	340.4	397.2	471.7	616.2	547.2	568.1	602.9	621.0	676.7	828.1
Çalışmayanlar	601.4	774.3	1021.6	1206.9	1404.7	1678.2	1657.7	1703.8	1768.1	1842.3	1979.1	2236.6
Toplam nüfus	2179.0	2737.9	3187.9	3554.1	3991.4	4051.0	3900.4	3852.2	3892.3	4005.9	4250.6	4566.2
<i>(Not: "Üretime katılan" kategorisi kayıtlı işsizleri ve yedek işçileri de içermektedir)</i>												

Tablo 6

Sene	Üretime katılan ile üretim dışı yabancıların oransal bileşimi
1970	100:38
1971	100:39
1972	100:47
1973	100:51
1974	100:54
1975	100:71
1976	100:73
1977	100:79
1978	100:83
1979	100:85
1980	100:87
1981	100:96

araştırmış. Tablo 8'de bunun sonucu gösterilmektedir.

Tablo 7

TÜRKİYELİ YABANCI NÜFUSUN DİĞER YABANCILARLA KIYASLAYARAK GELİŞİMİ				
Yurttaşlık	Nüfus (1973)	Nüfus 1981	Artış/Düşüş 1973-1981	%
İspanyol	290,000	176,000	-114,000	-40
Yunanlı	406,000	300,000	-106,000	-26
Yugoslav	707,000	637,000	-70,000	-10
Türkiyeli	1,000,000	1,500,000	+500,000	+50

(Kaynak: Herbert Becher, *Frankfurter Rundschau*, 8.10.1982 ve kendi hesaplarımız)

Tablo 8

**FEDERAL ALMAN DEVLETİNİN
YABANCI İŞÇİLERDEN ELDE ETTİĞİ
MALİ KAZANÇ**

(Mark'ın 1962'deki değeri
üzerinden hesaplanmıştır.)

Sene	DM
1961	6.380.470.000
1963	4.667.100.000
1965	7.759.230.000
1967	13.381.280.000
1969	15.498.630.000
1971	13.225.680.000
1973	8.316.710.000

(Kaynak: Ray C. Rist:
*Die Ungewisse Zukunft der
Gastarbeiter*, 1980)

Alman devletinin oniki yıl içinde yabancı işçilerden elde ettiği parasal kazanç 70 milyar marktır!

Ayrıca buna yabancı işçilerin devlete tüketici olarak ödedikleri işletme vergisi (Mehrwertsteuer) ve Alman ulusal ekonomisine yaptıkları parasal kazançları da eklersek bunun ne denli kârlı bir yatırım olduğunu görmeye başlayabiliriz.

Ancak Tablo 8'den 1973 yılından itibaren toplam kazancın azalmaya başladığını söyleyebiliriz. Bu, göçmen işçi nüfusun bileşiminin değişmeye başlamasıyla bağlıdır. Artık Alman kapitalist ekonomisinin yabancı işçilerden kâr etmediğini söylemiş olmuyoruz. Bu yalnızca, Alman hükümetinin panîge kapılmasının ve üretim dışı yabancıların, özellikle de Türkiyelilerin sayısını kısıtlama isteğinin nedenini açıklar.

“İşsizlik, üretim daralması, zorunlu kısa işgünü, yığınsal işten çıkarmalar, ama tüm bunlar emperyalist *ülkelerin* durumunu anlatıyor, emperyalist *tekellerin* değil!

“Emperyalist sermaye bu denli kârlı bir dönem yaşarken, emperyalist devletlerin içine girdiği mali bunalım nerelerden kaynaklanıyor?

a) Yüksek işsizlik, ve kısa çalışma günü, devletin vergilerini düşürüyor ve devlet harcamalarını arttırıyor.

(...)

“... emperyalist ülkelerde toplumsal hizmetler, emeklilik ve sağlık sigortası harcamaları giderek kısılanıyor.” (R.Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz 1983*, s.16-18)

Yukarıda açıklanan olgulardan şu sonuçları çıkarabiliriz:

Yabancı işçilerin, özellikle Türkiye'den gelenlerin ana-yurtlarında kötüleşen sosyo-ekonomik koşullar, Almanya'daki yabancı işçi nüfusunun bileşimini hızla değiştirmeye başladı. Yabancı işçilerin Almanya'da bakmakla yükümlü oldukları, üretime katılmayan aile bireylerinin sayısı üretime katılanların sayısını geçmeye başladı. Devletin yabancı işçilerden sağladığı gelirler azalmaya, giderleri çoğalmaya başladı. Rotasyon yöntemi bu gelişmeyi önleyemedi, geri tepti. Yabancı işçi nüfusu içinde Alman devletine en büyük yük, üretime katılmayan sayısının en yüksek olduğu Türkiyeli işçiler oldu.

Bu nedenlerle bugün Alman devleti özellikle Türkiyelilere

yönelik olarak işçilerin bakmakla yükümlü olduğu üretime katılmayan aile bireylerinin sayısını sınırlayan sert tedbirler almaktadır.

*Bu yazı gazetemizin 226. sayısında
Çek-Al olarak yayınlanmıştır.*

Federal Almanya'da Türkiyeli işçiler sorunu (II)

Almanya'daki yabancı işçilerin nüfus bileşiminin değişmesi Alman devletinin yabancı işçilerden sağladığı gelirleri azalttı, giderleri arttırdı. Üretime katılanların sayısı azalırken, yabancı işçilerin Almanya'da bakmakla yükümlü oldukları, üretime katılmayan aile bireylerinin sayısı hızla arttı. Nüfus bileşiminde böyle bir değişimin en belirgin olduğu Türkiyeliler, bu değişmeden çıkarı bozulan Alman devletinin en sert önlemlerine hedef olmaktadır. Ancak bunu söylemek, Federal Almanya'daki tekellerci sermayenin yabancı işçi sömürsüne olan gereksiniminin dününü ve bugününü anlamak için yeterli değildir.

Bugün Federal Almanya'da aileleri ile birlikte yaklaşık 4,4 milyon yabancı işçi vardır. Bunun 2 milyonu çalışmaktadır. 2,4 milyonu ise bakmakla yükümlü oldukları üretime katılmayan aile bireyleridir. 1973'te Alman hükümeti Alman ekonomisinin daha fazla yabancı işçiyi kaldıramayacağını öne sürerek yabancı işçi alımını durdurduğunda, çalışan yabancı işçilerin sayısı 2,8 milyondur. Ancak Almanya'nın yakın tarihine göz attığımız zaman Alman kapitalizminin bundan daha fazla yabancı işçiyi kaldırabilmiş olduğunu görüyoruz. 1933'de faşistlerin iktidara gelmesi ile başlayan savaş ekonomisi döneminde yabancı işçilerin sayısı hızla artmaya başlamıştı. 1939 Mayıs'ında yabancı

işçilerin sayısı 525 bin'di. 1939 Mayıs'ından 1944 Eylül'üne kadar 11 milyon Alman işçisi askere alınıp cepheye gönderilmişti. Buna karşılık 7,5 milyon yabancı işçi çalışıyordu. Bunun 1,8 milyonu savaş esirleriydi. Geri kalanını Slav ülkeleri, İtalya, Bulgaristan, İspanya, Romanya, Macaristan gibi 'dost' ve 'tarafsız' ülkelere gelen işçiler oluşturuyordu. (Castles and Cossak, *Immigrant Workers and Class Structures in Europe*, s.23)

Almanya'daki bir bölge valisinin o dönemde yabancı işçilere ilişkin olarak söylemiş olduğu "tümüne olabilecek en yüksek sömürüyü sağlayacak, olabilecek en düşük maliyet sınırında yiyecek ve yer sağlanmalıdır" sözleri Alman burjuvazisinin yabancı işçilere karşı tutumunu çok iyi anlatmaktadır. (C.Ray Rist, *Die ungewisse Zukunft der Gastarbeiter*, s.63) 30 yıl sonra "demokratik" Alman burjuvazisi çok sayıda yabancı işçi alımına karar verdiği zaman "olabilecek en yüksek sömürüyü, olabilecek en az maliyet ile sağlamak" ilkesi değişmemişti. Ne kadar ve ne süre ile yabancı işçi alınacağı yalnızca çok yaygın bir açıklama olan "gelişen ekonominin gereksinimleri" ile belirlenmemektedir. Kapitalizm bu belirlemeyi, öncelikle kapitalistler için yaşamsal olan en ucuz maliyet ile emeğin en yüksek sömürüsü koşullarının nasıl sağlanabileceğini sürekli değerlendirerek yapar.

Kapitalistler ne kadar yabancı işçiye gereksinim olduğunu, kapitalist ekonomik sistemin yeniden üretiminin temel koşulu olan kârın ve buna bağlı olarak sermaye birikiminin karşı karşıya olduğu tehlikeleri gözönünde bulundurarak saptar.

Marks sermaye birikiminin dürtüsünün, sermayenin tek güdüsünün kâr olduğunu söylemektedir. Savaş sonrası Avrupa'nın devlet-tekelci kapitalist ekonomileri içine çekilen milyonlarca yabancı işçinin "kaderini" dün olduğu gibi bugün de sermayenin kâr güdüsü belirlemektedir. Almanya'da Türkiyeli işçiler sorununun altında yatan nedenleri doğru kavrayabilmek için bu açıdan da bakmak gerekir.

Almanya II. Dünya Savaşı sonunda tam bir yıkım içindeydi. Ülke müttefik İngiliz, Fransız ve Amerikan emperyalist güçlerinin denetimi altına girmişti. Bu koşullarda Alman ekonomisinin yeniden kuruluşu bu güçler, özellikle Amerikan

sermayesi tarafından başlatılmıştı. Savaş yıkıntıları üzerine kurulan ekonomide daha başından makina, tezgah üretimi, elektrik ve elektronik endüstrisi, otomotiv, kimya, demir ve çelik gibi endüstrilerde sabit sermaye yatırımı büyük ağırlıktaydı. Ortaya çıkan endüstri her türlü gününü doldurmuş unsurdan arınmış, bilim ve teknolojinin verebileceği en son araç ve gereçlerle donanmış, emek üretkenliği yüksek, sermaye-yoğun bir endüstriydi. Üretim araçlarının işçilerin denetimi altında olduğu sosyalizmde, böyle bir endüstride, aynı miktarda ürünü üretmek için gerekli emek-zamanı azalacağı için ortalama çalışma günü kısılır. Teknolojik düzey, makinalaşma ilerlediği oranda işçilerin çalışma ve yaşam koşulları iyileşir. Üretim araçlarının üreticiyi denetlediği kapitalizm koşullarında, üretim araçlarındaki aynı gelişme çok farklı sonuçlar doğurmaktadır. Alman kapitalizmi büyük sayılarda yabancı işçi ithali kararını endüstriyel üretimde sabit sermaye yatırımının ve işçi üretkenliğinin en doruk noktasında olduğu 1960-1970 yılları arasında almıştır.

Marks, *Kapital*'in III. cildinin 13. ve 14. bölümlerinde, sermaye birikiminin “evrensel yasası” dediği, kâr oranının düşme eğilimini ve kapitalizmin bu eğilime karşı durabilmek için uyguladığı önlemleri anlatmaktadır. Ayrıntılara girmeden söylersek, kâr oranının düşme eğilimi, temel olarak, sabit sermaye miktarı (makina, tezgah, fabrika, bina için kullanılan sermaye) değişken sermayeye (işgücü satın almak için kullanılan sermaye) oranla büyüdükçe, sömürü oranının aynı kaldığını varsayarsak, kâr oranının (kâr kütlesi olmayabilir) küçülme eğilimini anlatmaktadır. Emeğin artan üretkenliği, bir başka deyişle aynı miktarda emekle, daha çok hammadde ve benzeri girdinin mamul mala çevrilmesi, malın içindeki değişken sermaye miktarının, sermaye miktarına oranla giderek azalması anlamına gelir.

Bir yandan kapitalist, daha çok satabilmek için daha ucuz üretmek, daha ucuz üretmek için emek üretkenliğini arttırmak zorundadır. Ama öte yandan, yukarıdaki paragrafta değindiğimiz nedenle eğer kapitalist, sömürsünü, artı değer oranını arttıracak yollar bulamazsa emek üretkenliği arttıkça, kâr

oranının düşme eğilimi de artacaktır.

İç savaş sonrasında yabancı işçilerin çalıştırıldığı başlıca alanlara bakıldığı zaman, Almanya'nın savaş sonrası kapitalist endüstrisindeki kâr oranının düşme eğilimi ile yabancı işçilere izlenen siyaset arasındaki bağ görülmektedir.

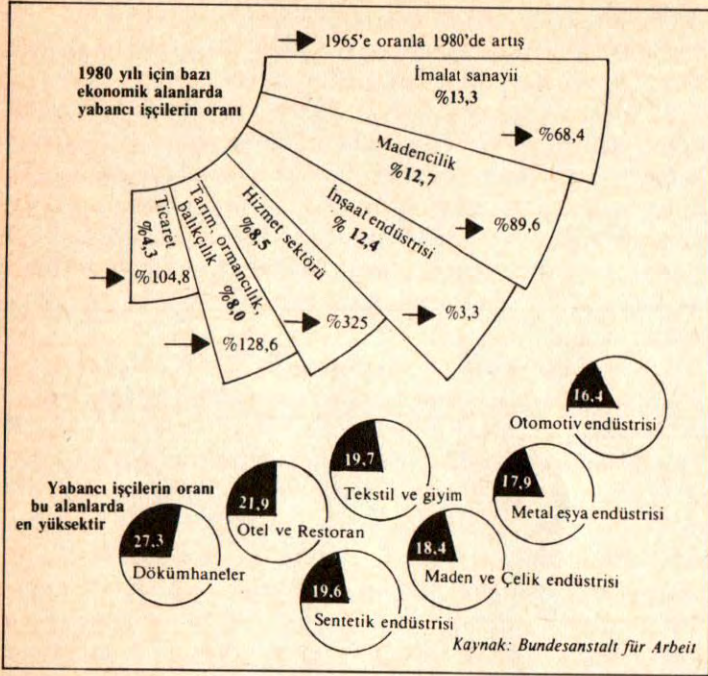
Almanya Çalışma Bakanlığı yabancı işçi gereksinimi olan endüstrilerin ve gerekli işgücünün bir listesini yayınlamaktadır. Bu liste bundan sonra işçi gönderen ülkelerin ilgili kuruluşlarına iletilmektedir. Bu kuruluşlar da, gitmeye aday işçiler arasından en uygun olanları seçmektedir. Bu yolla devlet gelecek işçi sayısını ve çalışacağı alanları merkezi olarak yönlendirmekte ve denetlemektedir. Bu listeler incelenince ortaya çıkan olguları şöyle sayabiliriz.

1. Yabancı işçi istemi en çok ortalamanın üstünde sermaye yoğun endüstrilerde ve gene ortalamanın emek yoğun hizmet sektörlerinde görülmektedir. Tablo 1 de bu olguyu ayrıntılı olarak kanıtlamaktadır. "Yapım endüstrisi" kümesinde toplanan çelik ve metal üretimi, tezgah yapımı, kimya ve sentetik madde endüstrileri, dokuma endüstrisi, elektrik ve elektronik endüstrisi, montaj endüstrisi, yabancı işçi çalıştırmakta tüm diğer endüstri dallarını gölgede bırakmaktadır. Almanya'daki döküm endüstrisinde her üç işçiden biri yabancıdır. Bu oran çelik endüstrisinde binde 5, diğerlerinde ise ortalama binde 4'tür. Türkiyeli erkek işçilerin yüzde 74.1'i, yapım ve inşaat endüstrilerinde, kadınların ise yüzde 56,6'sı yapım endüstrisinde, 29,8'i hizmet sektöründe çalışmaktadır. (Mehrländer, *Repräsentativuntersuchung* 1980). Ancak, servis sektöründe çalışan işçilerin sayısı 1965'ten bu yana yüzde 325 artmıştır. Bu artış ekonominin tüm diğer dalları içinde en yükseğidir.

2. Alman endüstrisinin istediği yabancı işçi kalifiye işçi değildir. Tüm yabancı işçiler arasında vasıfsız ya da yarı-vasıflı olanlar yüzde 69,7'dir. Kadın işçiler arasında bu oran daha yüksektir: Yüzde 87,2. Türkiyeli erkek işçilerin yüzde 81,7'si, kadın işçilerin yüzde 94,7'si vasıfsız ya da yarı vasıflıdır. (*agy*, s.124)

3. Gelecek yabancı işçilerin üretim kapasitesinin zirvesinde, genç işçiler olması istenmektedir. 1968 yılında erkek yabancı

Tablo 1

işçilerin yüzde 75'i, kadınların yüzde 82'si 15-40 yaş gurubu arasındadır. 1980 yılında bu oranlar erkekler için yüzde 65,1, kadınlar için yüzde 74,7'dir. (agy, s.87)

4. Yabancı erkek işçi isteği en çok büyük ölçekli endüstriden gelirken, yabancı kadın işçi isteği küçük ve orta ölçekli endüstrilerden gelmiştir. Erkek yabancı işçilerin yüzde 31'i 1000'in üstünde işçi çalıştıran işyerlerinde, yüzde 52,5'i 200-1000 işçi çalıştıran işyerlerinde çalışmaktadır. Yabancı kadın işçilerin ise yüzde 31,9'u 1-50 işçi çalıştıran işyerlerinde, yüzde 65,8'i 1-500 işçi çalıştıran işyerlerinde çalışmaktadır. (agy, s.110)

Bu istatistik bilgileri özetlersek, şunları söyleyebiliriz: Alman sermayesinin yabancı işgücüne olan gereksinimi ağırlıklı olarak, büyük ölçekli, sermaye yoğun yapım endüstrisi dallarında,

maden ve inşaat endüstrisinde ve hizmet sektöründe çalışacak, üretkenliklerinin en üst düzeyinde olan vasıfsız ya da yarı vasıflı genç erkek ve kadın işçileridir.

Bu istemleri, kapitalizmin diline çevirirsek aşağıdaki sonuçlara ulaşırız:

1. Hızlı sermaye birikimi döneminde, ucuz emeğin, orta ve az gelişmiş ülkelerden ileri kapitalist ülkelerin sermaye-yoğun endüstrilerine aktarılması, emeğe olan talep, emek arzını geçici olarak aşsa bile, emeğe daha az ücret ödenmesi anlamına gelir. Almanya'nın en çok yabancı işgücü kullanan en güçlü endüstrileri sözünü ettiğimiz dönemde en hızlı büyüyen sektörler olmuştur. Daha önce de söylediğimiz gibi, işgücüne sermaye yatırımının, makina, alet vb. alanlardaki sermaye yatırımına *oranla* sürekli olarak azalmasına karşın, işgücüne olan talep mutlak olarak arttı. Bu nedenle, kapitalistin, işgücü maliyetlerinin yükünü azaltmak ve kârları yükseltmek için pazarda en ucuz işgücünü satın almaya çalışması — gerekliyse ithal etmesi — doğaldır.

2. Endüstri üretimi sürecinde bilimsel-teknolojik gelişme vasıflı işçinin önemini azaltır. Kapitalistin vasıfsız ve yarı-vasıflı işgücünü satın almasını sağlar ve böylece gene işgücü maliyetlerini düşürür ve kârları yükseltir. Bu nedenle üretim sürecinin rasyonelleştirilmesi, ülke içinde yeni yatırımlar yapmak için sermaye-yoğun endüstriler arasında en güçlü özendirici oldu ve öyle olmayı sürdürüyor. (*Altwater et al Vom Wirtschaftswunder zur Wirtschaftskrise*, s.270)

3. Kapitalizm her zaman için ağırlıklı olarak genç, enerjik işgücünü kullanmayı tercih eder. Çünkü genç bir işçinin emek üretkenliği yüksektir ve bu nedenle yarattığı artık-değer, ortalama artık-değerin üstündedir. Bu, kapitalist için, ortalama kârın üstünde bir kâr anlamına gelir. Bununla birlikte Alman kapitalizmi için genç işgücü gereksinimi savaş sonrasını izleyen yirmi yıl içinde aşırı derecede yüksekti. Geçen bölümde kısaca sözünü ettiğimiz gibi, burjuva devleti aynı zamanda genç yabancı işçilerin ödediği vergilerden, eğitim giderleri vb. devlet harcamalarındaki tasarruftan önemli bir kâr elde etti.

4. Kapitalist ekonominin farklı kollarında gerçekleşen kâr oranı sermaye bileşimi ve sömürü oranına göre değişiklikler gösterir. Ancak, Marks'ın belirttiği gibi tekil kapitalistlerin gerçekleştirdiği değişik kâr oranları birbirlerini dengeleyerek bir ortalama kâr oranı oluşturur. Yabancı işçi özellikle de otelcilik, temizlik vb. gibi emek yoğun sektörlerdeki yabancı kadın işçi tercihi genel boyutlarda kâr oranı ortalamasını yükseltme işlevi görmektedir. Üretken olmayan hizmet sektöründe gerçekleşen mutlak kâr kütlesi, üretken endüstri sektöründe gerçekleşen kâr kütlesine oranla küçük olmakla birlikte, sermayenin bileşiminde emeğin tuttuğu fazla yer nedeni ile hizmet sektöründe kâr oranı daha yüksek olmaktadır. Hizmet sektöründe 1965'ten başlayarak yabancı işçi kullanımındaki artış kısmen ekonomi içine çekilen yabancı kadın işçilerin sayısındaki artıştan kaynaklanmaktadır. İleride göreceğimiz gibi en düşük ücret alan grup yabancı kadın işçilerdir. Gerçekleşen çok yüksek sömürü oranı, endüstriyel olmayan sektörlerde işçi sınıfının örgütlenmesinin özellikle zayıf olması nedeni ile sürdürülebilmektedir. Acımasız sömürüye karşı bu sektörlerden yükselen direniş çok azdır.

Özetlersek, *Alman sermayesinin yabancı işçi getirme kararının altında, sermayenin bileşiminde aleyhine varolan duruma karşın yüksek kâr oranları gerçekleştirebilmek için süper kâr elde etme isteği ve olanağı yatmaktadır.*

Alman kapitalizmi yabancı işçinin "stratejik" kullanımı yoluyla kâr oranında düşme eğilimine karşı durmaya çalışmıştır.

Marks, pratikte kâr oranının düşme eğilimine karşı altı etkenden söz etmektedir: 1. Sömürü oranının arttırılması. 2. Ücretin işgücü değerinin altına düşürülmesi. 3. Sabit sermaye öğelerinin ucuzlaması. 4. Göreceli nüfus fazlası (endüstri yedek ordusu). 5. Dış ticaret. 6. Stok miktarları.

Bu yazımızda 3. 5. ve 6. etkenlerin üzerinde durmayacak, diğer etkenleri ise ayrı ayrı ele alacağız.

1. Sömürü oranının arttırılması

Sömürü oranındaki artış, temel olarak, sabit sermaye giderinde oransal bir artış olmadan işgücünden daha fazla artık-değer elde etmek anlamına gelir. Bunun iki ana gerçekleştirilme biçimi emeğin yoğunlaştırılması ve işgününün uzatılmasıdır. Makinaları hızlandırmak, üretimin rasyonalizasyonu ve benzeri yöntemler ile aynı zaman sürecinde daha çok iş yaptırılarak emek yoğunluğu arttırılır. İşgünü ise fazla mesai ve vardiya ile uzatılabilir.

Tablo 2

YABANCI İŞÇİLER ARASINDA PARÇABAŞI ÇALIŞANLAR			
Ulusu	Erkek	Kadın	Toplam
Türkiyeli	%41,4	%42,0	%41,7
Yugoslav	%28,0	%27,7	%27,9
İtalyan	%30,9	%34,8	%32,9
Yunanlı	%34,9	%42,0	%38,5
İspanyol	%31,6	%32,9	%32,5
Portekizli	%45,3	%38,8	%42,1

(Kaynak: Mehrländer,
Repräsentativuntersuchung 1980)

Tablo 2, yabancı işçilerin değişik kesimlerinin üçte biri ile yarısı arasında bir oranın parça başı çalışmakta olduğunu göstermektedir. Parça başı çalışma, doğası gereği üretimi yoğunlaştırma, ürünü arttırma yönünde işler.

Çok sayıda yabancı işçi montaj bantlarında bant sistemi, akort vb. yöntemler ile çalışmaktadır. Bunlar da tekil işçilerin üretimini arttırmak için kullanılan yöntemlerdir. Bütün bunların sonucunda, 1978 yılında, 1960 yılında üretilen malların iki katı, yüzde yirmi daha az emek kullanılarak gerçekleştirildi. (Press and Information Office of the Government of the FRG, *Information Bulletin*, No 4)

Yabancı erkek işçilerin yüzde 44,2'si ve kadın işçilerin yüzde 27,5'i vardiya usulü çalışmaktadır. Yine, erkek işçilerin yüzde 47,7'si, kadın işçilerin yüzde 29,5'i haftada 41 ile 56 saat arasında

çalışmaktadır. Türkiye'deki çalışma koşullarıyla kıyaslandığı zaman bunda olağanüstü birşey olmayabilir. Ne var ki Almanya'da 8 saatlik çalışma gününe 1918'de geçmişti.

2. Ücretin işgücü değerinin altına düşürülmesi

Emeğin değeri, iki gurup ögeden oluşur. *Birincisi*, işgücünün salt fiziksel varlığının, *ikincisi* ise tarihsel ve toplumsal olarak belirlenmiş düzeyde işgücünün yeniden üretimi ve korunması için gerekli olan gereksinimlerin değeridir.

Burjuvazinin ölüm kalım savaşımında olduğu Türkiye gibi emek ihraç eden orta derecede gelişmiş ya da az gelişmiş ülkelerde, işçiye ödenen asgari ücret yalnızca tarihsel ve toplumsal olarak belirlenmiş düzeyin altında olmakla kalmıyor, fiziksel sınırın da altına iniyor. Bu işçinin açıklıkla yüzyüze gelmesi, evsiz barksız kalması demektir. Almanya gibi, burjuvazinin olanaklarının çok daha geniş olduğu ileri kapitalist emperyalist ülkelerde asgari ücret, işgücünün yeniden üretimi ve korunması için gerekli asgari yaşam düzeyinin üstündedir. Çoğu durumda, göçmen işçiye, sendika ile işverenler konfederasyonu arasında yapılan bir anlaşmayla belirlenerek verilen asgari ücret, yabancı işgücü değerinin Alman toplumunun tarihsel ve toplumsal olarak belirlenmiş yaşam düzeyinin altında tutulması anlamına gelir.

“Statistisches Bundesamt”a göre 1980'de endüstride tüm erkek işçilere (Alman ve yabancı işçiler birlikte) ödenen ortalama net saat ücreti 14.35 DM, kadın işçilere ödenen ise 10.38 DM'tı. Tablo 3 yabancı emekçilerin büyük çoğunluğuna ödenen saat ücretinin bu “ortalama”nın altında olduğunu gösteriyor.

Bazı endüstri dallarında işgücünün üçte birinden fazlasının yabancı işçilerden oluştuğunu dikkate alırsak, hem Alman, hem yabancı işçiler için verilen yukarıdaki sayılar gerçekte yabancı işçilerin durumunu yansıtmaktan uzaktır. Sayılar yalnızca, gerçekte çok daha sert işleyen bir eğilimi anlatıyor.

Net aylık ücretlerin durumu da aynı derecede kötüdür. "Statistisches Bundesamt", tüm işçiler ve çalışanlar, erkek ve kadın işçiler için ortalama aylık geliri, 1980'in ilk yarısında 1698 DM olarak hesaplamıştır. Yabancı işçilerin büyük çoğunluğunun aldığı ücret bu ortalamanın altındadır. Tablo 4 bunu gösteriyor.

Tablo 3

ORTALAMA SAAT ÜCRETLERİNİN
ALTINDA ÜCRET ALAN
YABANCI İŞÇİLER

Ulus	Erkek	Kadın
Türkiyeli	%77,4	%92,3
Yugoslav	%67,9	%81,0
İtalyan	%78,7	%89,6
Yunanlı	%74,3	%83,9
İspanyol	%79,0	%80,7
Portekiz	%78,7	%88,6
Toplam	%76,0	%86,0

Erkekler için verilen yüzdeler saat başına 14,35DM'tan daha az kazananlar, kadınlar için ise saat başına 10,38DM'tan az kazananların oranlarını vermektedir.

(Kaynak: *Mehrländer*,

Repräsentativuntersuchung 1980 ve kendi hesaplamalarımız.

Tablo 4

ORTALAMA AYLIK GELİRİN
ALTINDA GELİRLİ YABANCI
İŞÇİLER

Ulus	Erkek	Kadın
Türkiyeli	%54,1	%82,0
Yugoslav	%40,0	%75,3
İtalyan	%61,2	%81,8
Yunanlı	%49,3	%74,4
İspanyol	%57,3	%80,3
Portekizli	%61,0	%89,7
Toplam	%54,0	%81,0

Erkekler için verilen yüzdeler 1800DM'tan daha az olanlar/aylık net, kadınlar için ise 1500DM'tan daha az olanlar/aylık net oranlarıdır.

Kaynak: *Mehrländer*, agy, ve kendi hesaplamalarımız.

Her iki durumda da özellikle vurgulanması gereken kadın yabancı işçilerin olağanüstü kötü durumlarıdır. Kadın işçiler için belirlenen ortalama, erkek işçilere verilenden oldukça düşüktür. Bunun yanı sıra korkunç derecede yüksek bir oranda yabancı kadın işçinin kazancı, bu düşük ortalamanın da altındadır. Bu, uluslararası çapta emperyalist sermayenin yeniden ürettiği ucuz emeğin, özellikle kadın emeğinin azgın sömürsüdür. (R.Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz 1983*, s.21)

Göçmen işçiler umutsuzca, iş bulabilmek için, her koşul altında, ne kadar düşük ücretle olursa olsun çalışmaya hazır olarak Almanya'ya ulaşıyorlar. İşverenle pazarlık edebilmek açısından elleri zayıf oluyor. Çünkü Almanya'daki sermaye-emek ilişkisine alışmaları genellikle uzun bir süre alıyor. Dil sorunları oluyor, hakları sınırlı da olsa bunların ne olduğunu

bilmiyorlar. Kapitalistlerin göçmen işçileri daha kolay sömürbilmelerine yol açan bir faktör de şu oluyor: Göçmen işçilerin çoğunun bir ayakları kendi ülkelerindedir. Kendi ülkelerindeki yaşam düzeyini ve ücretleri Almanya'dakiyle karşılaştırıyorlar. Ücretleri sanki lira, drahmi ya da peso olarak algılıyorlar. Yabancı işçilerin tatillerde ülkelerine dönmeleri bu olguyu güçlendiriyor. Emeklerinin karşılığını almış oldukları illüzyonuna daha kolay kapılıyorlar. Alman emperyalist kapitalisti de bu illüzyonu yabancı işçilere, Almanya'daki ortalama yaşam düzeyine oranla daha az ücret ödemeyi sürdürebilmek için özellikle kullanıyor.

Türkiye'deki faşist cunta ve kötüleşen ekonomik ve siyasal koşullar Türkiyeli işçilerin ülkelerine dönme isteğini kırıyor ve onları Almanya'daki yaşam ve çalışma koşullarına daha gerçekçi bir açıdan bakmaya itiyor.

Buraya dek söylediklerimizi özetlersek, Almanya'daki göçmen işçinin sermayenin istediğini tam anlamıyla karşıladığını söyleyebiliriz: "Yüksek kapitalist kâr, fiziksel minimumdaki ücretler ve fiziksel maksimumdaki çalışma saatleri ile sağlanıyor." (K.Marks, *Marks-Engels Toplu Yapıtlar*, c.16, s.149)

3. Göreli artık-nüfus:

Marks'ın bu kavramı "yedek sanayi-ordusu" diye bilinir. Marks, artık sermayenin büyümesini isteyen kapitalist üretimin, nüfusun doğal artışının yarattığı kullanılabilir emek gücünün niceliği ile yetinmediğini söyler. Kapitalizm elini bağlamamak için *doğal sınırlamalardan* bağımsız bir yedek sanayi ordusuna gereksinim duyar. (Marks, *Kapital*, c.1, s.644)

Emeğin üretkenliği, sermaye birikimi ne kadar büyükse, gerekli değişken sermayenin miktarı oransal olarak o kadar az olacaktır. Bu, çalışan mutlak işçi sayısının sürekli artması ve sabit sermayenin büyümesine karşın, değişken sermayenin oransal olarak azalmasına yolaçar. Bunun sonucu, yapay olarak yaratılan artık nüfus, yedek sanayi ordusu, işsizler ordusudur. Emekçinin üretkenliği ne kadar yüksekse, yaşama koşulları o

denli büyük bir tehlikeyle karşı karşıya gelir. İşçi daha çok ve daha iyi çalıştıkça, yarın işsiz kalma tehlikesi de o denli büyüyecektir. Bu mantığın yalnızca kapitalizm koşullarında anlamı olabilir.

“İşçi sınıfının çalışmakta olan kesiminin fazla çalışması, yedeklerinin saflarını çoğaltır, öte yandan bu yedeğin sürekli uyguladığı rekabetin baskısı, çalışmakta olan işçileri fazla emeği sağlamayı sürdürmeye ve sermayenin diktatörlüğüne boyun eğmeye zorlar. İşçi sınıfının bir kesimi, öteki kesiminin fazla emeği nedeniyle zorunlu bir hareketsizliğe bırakılır ve kapitalist için zenginlik kaynağı olur, toplumsal birikimin gelişmesine eşlik eden bir düzeyde yedek sanayi ordusunun üretimini giderek hızlandırır.” (Marks, *Kapital*, c.1, s.665-666)

Yedek sanayi ordusunun ikili bir işlevi vardır: *Birincisi*, hazır kullanılabilir işgücünü sağlar. Bu işgücü genişleme döneminde endüstri üretimine çekilir, büzülme döneminde yeniden atılır. *İkincisi*, bu yedek ordu, işçi sınıfı içinde iş bulma konusunda bir rekabet yaratır. Büyük bir yedek sanayi ordusunun varlığı, işçilerin yüksek ücret, daha iyi çalışma koşulları istemlerini, işini kaybedeceği korkusuyla kontrol altında tutacaktır. “İşçi ücreti tamamen yedek sanayi ordusunun genişlemesi ve büzülmesi ile düzenlenir.” (Marks, *Kapital*, c.1, s.666)

Proletaryanın düşük sınıf bilinciyle birleşen büyük bir yedek sanayi ordusunun olduğu her ülkede, işçi sınıfının gücü — işçilerin çalışan kesimlerinin ekonomik eylemleri ne kadar militan olursa olsun — büyük oranda azalacaktır. Yedek sanayi ordusu statik değildir, unsurları sürekli değişir. Her işçi bu ordunun potansiyel bir üyesidir.

Savaş sonrası, Almanya'daki kapitalizmin yeniden kuruluşu dönemine baktığımızda, göçmen işçinin tam da yukarıda anlattığımız ikili işlevi gördüğünü anlarız: Sermayenin hızla genişlediği her yerde özgürce kullanılabilen artık bir emek

ordusunun yaratılması ve daha büyük bir sermaye birikimini sağlayabilmek için işçi sınıfının çalışan kesiminin isteklerini kontrol altında tutacak bir rekabetin yaratılması. Tablo 5'te yedek sanayi ordusunun azalması ile yabancı işgücü ithali arasında doğrudan bir bağ olduğunu açıkça görüyoruz.

Tablo 5

YAPIM ENDÜSTRİSİNDE İŞSİZLİK VE YABANCI İŞÇİ SAYISI							
Yıllar	1950	1954	1959	1964	1969	1974	1977
İşsiz sayısı	1.580.000	1.221.000	476.000	169.000	179.000	582.000	1.030.000
Yabancı işçi sayısı		72.906	160.829	932.932	1.372.059	2.331.173	1.888.585

(Kaynak: Meral Yılmaz, "Federal Almanya'da Yabancı İşçiler Sorunu", *İşçinin Sesi* sayı:226, s.12)

Yabancı işgücü bir yandan hızlı sermaye birikimi istemlerini doyurmak, öte yandan yedek işsizler ordusunu muhafaza etmek için ithal edildi. Fransa'nın 5 Yıllık Plan'ında "teknolojik olarak belirlenmiş işsizlik"ten (yani teknolojik gelişmenin yarattığı işsizlikten) ayrı olarak fazladan bir işsizliğe olan gereksinim açıkça dile getiriliyor. Bu tür fazladan bir işsizlik "sosyal gerilimi yumuşatıyor" deniyor. (Paolo Cinnani, *Emigration und Arbeitereinheit*, s.18) Bu işsizliğin "sosyal gerilimi yumuşatmasının" nedeni, işçi sınıfını zayıflatmasıdır. 1950'lerin sonundan beri ücretlerin önemli ölçüde artmasına karşın, ücretlerin kârlara oranı son yirmi yıldır geriledi. (*agy*, s.6)

Burada yabancı işçilere karşı Alman devletinin uyguladığı siyasetten de kısaca söz etmek istiyoruz. Son birkaç yıldır devlet, yabancı işçilerin işsizliğe neden oldukları, işsizlikle "savaşmak" için yabancı işçilerin azaltılması gerektiğinin propagandasını yapıyor. Devlet dikkati, işsizliğin gerçek nedenlerinden başka yönlere kaydırmak, enternasyonalist sınıf bilincinin gelişmesini ve işçiler arasında birliği engellemek için Alman ve yabancı işçileri bölmek istiyor. Yabancı işçiler ülkeye emperyalist sermayenin süper kârlarını arttırmak için çağrıldı. Çünkü yeterli işsizlik yoktu. Ama şimdi burjuvazi dönüp kendi kâr hırsının yarattığı kurbanları suçluyor! Alman devletinin yeni "enteg-

rasyon" siyaseti en başta bu çerçevede anlaşılmalıdır. Yabancı işçi, bir yandan sermaye için süper kâr yaratırken, öte yandan burjuvazi tarafından işçi sınıfı içinde büyüyen hoşnutsuzluk ve öfkeyi yumuşatmak, "toplumsal barışı" korumak amacıyla kullanılmaktadır. Burjuvazi daha iyi bir çözüm bulmadığı sürece dayanabileceği artık bir nüfus yaratmak istiyor. Burjuvazinin bu isteği Türkiyeli komünistlerin ya da Alman işçilerinin entegrasyona karşı olmasını getirmemelidir. Tam tersine işçi sınıfının dünya çapında entegrasyonu, proletarya enternasyonalizminin yalnızca pratik bir anlatımıdır.

İşçi sınıfının dünya çapında entegrasyonu yalnızca olumlu bir gelişme değil, günümüz dünyasında her geçen gün önemi artan bir zorunluluktur. Bu başkadır, *burjuvazinin* "entegrasyonu" nasıl kullanmak istediği başkadır.

Burjuvazinin elinde entegrasyon, işçi sınıfını birleştiren değil, derinden bölmeyi amaçlayan bir araç, elinden almamız ve ona karşı döndürmemiz gereken bir silahtır. Burjuvazi daha iyi bir eğitim ve "hemen hemen" eşit olanaklar yaratarak, yabancı işçilerin ikinci ve üçüncü nesillerinin entegrasyonundan söz ederken, ikinci ve üçüncü nesilden yabancı işçileri, daha kârlı olarak sömürülebilen işgücüne dönüştürmek istiyor. "Yeni" yabancı işçi daha iyi eğitilecek ama daha çok ve daha iyi üretirken, daha az ücret almaya devam edecek. Burjuvazinin "cömertliğinin" sınırı budur. Ama biz uluslararası işçi sınıfının *gerçek* entegrasyonunu istiyoruz. Almanya'daki yabancı işçiler için *ilk* adım eşit siyasal haklar ve eşit ücret için kararlı bir savaş yükseltmektir.

*Bu yazı gazetemizin 227. sayısında
yayınlanmıştır.*

Federal Almanya'da Türkiyeli işçiler sorunu (III)

Tekelci sermaye, Almanya'da, süper kârlar elde edebilmek için II. Dünya Savaşı'ndan sonra yabancı işçi çalıştırmaya yöneldi. Tekelci sermaye bu süper kârlar temelinde kâr oranının düşme eğilimine karşı durmayı amaçlıyordu. Ayrıca, yabancı işçinin ucuz işgücünün yaratacağı rekabet yoluyla, ekonomik büyüme döneminde işgücüne artan talebin ücretleri yükseltmesine de kapıyı kapatmak istiyordu.

Diğer yandan süreç içinde rotasyon politikası rayından çıktı. Alman devletinin yabancı işçilere, özellikle Türkiyeli işçilere yaptığı harcamalar arttı. Bu olguya bakarak, Federal Almanya'da bundan sonra, hangi parti iktidara gelirse gelsin, yabancı işçi politikasının belirleyici özelliğinin, yabancı işçi nüfusunun bileşiminde, üretken olmayan aile bireylerinin oranını hızla düşürmek olacağını söyleyebiliriz.

Alman devletinin sözcüleri bu politikaya yönelik önlem önerilerini bugünlerde peşpeşe sıralamaktadırlar. Ancak, bu önlemlerle çelişir gibi görünen entegrasyon politikası, yabancı işçilerden oluşan endüstri yedek ordusunu kullanarak ücretleri düşük tutmak istediklerini göstermektedir. Bu politika ayrıca, bu süper-kâr kaynağını da tümünden kurutmak istemediklerini ortaya koyuyor. Entegrasyon politikası, özünde işçi sınıfını bölme

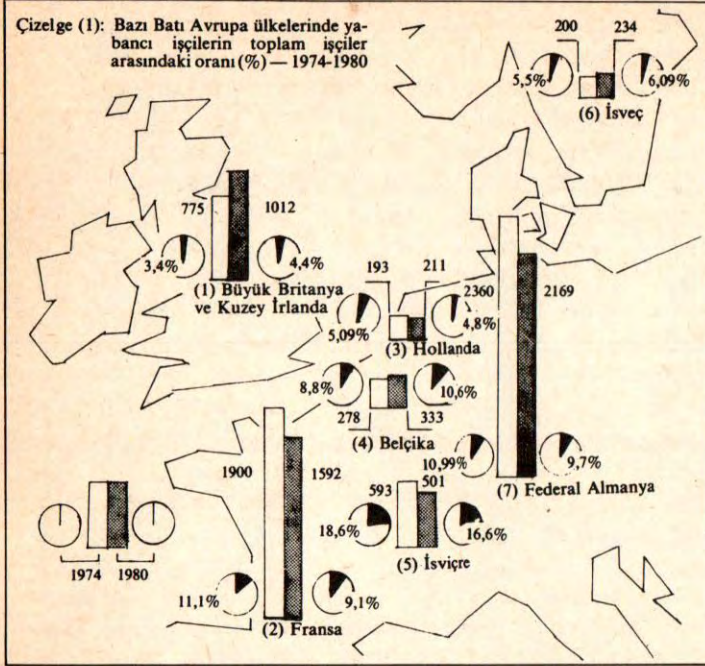
politikasıdır. Alman işçilerin karşısına yabancı işçileri koyarak sınıfı zayıflatma, böylece tümünden daha fazla kâr elde edebilme politikasıdır.

Yabancı işçilerin Batı Avrupa'daki geleceğinin ne olacağı sorusu önemli bir soru olarak önümüzde duruyor. Çizelge 1'den de görebileceğimiz gibi, tüm Avrupa ülkelerinde yabancı işçi çalıştırma eğilimi son yıllarda önemli ölçüde durmuştur. En çok yabancı işçi ithal eden Almanya, Fransa ve İsviçre'de ise bu eğilim gerilemeye başlamıştır. Bu gelişmenin nedenlerini anlamaya çalışırken akla ilk gelen, gelişmiş emperyalist ülkelerde derinleşen ve yığınsal işten çıkarmalara, zorunlu kısa çalışmaya yol açan ekonomik bunalımın, yabancı işçi çalıştırma eğilimini de geriletmekte olduğudur. Ancak, bu saptama kendi içinde doğru olmakla birlikte, tek başına iyi bilinen bir olguyu yinelemekten öteye gidemiyor. Emperyalist ülkelerin yabancı işçileri, ekonominin hızla büyüdüğü, genişlediği bir dönemde çağırdığını düşünürsek, bu ülkelerdeki ekonomik büyüme durduğu için artık yabancı işgücüne daha az gereksinim duyduklarını söyleyebiliriz. Ancak, bu noktaya kadar söylediklerimizle sorunun özünü yakalamak olanaklı değildir.

Emperyalist-kapitalist sistem, çelişkili, bunalımlı yapısına karşın, üretim güçlerini sürekli geliştirmektedir. Sistemin bu iki özelliği de kapitalist ekonominin işleyişinin doğal sonucudur. Bu nedenle kapitalizm durmadan yeni görüntülere bürünmekte, kendini durmadan yenilemektedir. Bunalımını da, üretimin geliştirilmesini de her seferinde bir üst düzeyde yineleyerek bugünlere gelmiştir. Ancak, bu kör gidişin içinde, her adımda komünizme biraz daha yaklaşmaktadır.

Dolayısıyla, gelişmiş emperyalist ülkelerdeki yabancı işçi çalıştırma eğiliminde görülen gerilemeyi yalnızca ekonomik bunalımla açıklamak, sorunun özüne inmeden noktayı koymak anlamına gelir. Sorunun özünden yakalanabilmesi, bunalımın nereden kaynaklandığı, yabancı işçi çalıştırma eğiliminin yerine hangi yeni eğilimin geldiği sorularını yanıtlayabilmekle olanaklıdır. Konuya böyle bir açıyla yaklaşmadığı sürece, işçi sınıfı siyaseti kapitalist gelişmenin "haksızlıklarına" karşı çıkmaktan öteye gidemez.

Çizelge 1

Böylece, Batı Avrupa'daki yabancı işçilerin geleceği sorunu, doğrudan doğruya, emperyalist teklici sermayenin gösterdiği son gelişmelerle yabancı işgücü arasındaki ilişki sorunu oluyor.

Son yirmi yılda, Federal Almanya'daki bazı ekonomik gelişmelere kısaca bakarsak, şaşırtıcı başarıların kazanıldığı üç alan görürüz. Bunlardan birincisi ihracatın büyümesi, ikincisi dış yatırımların artması, üçüncüsü de emek üretkenliğinin artmasıdır.

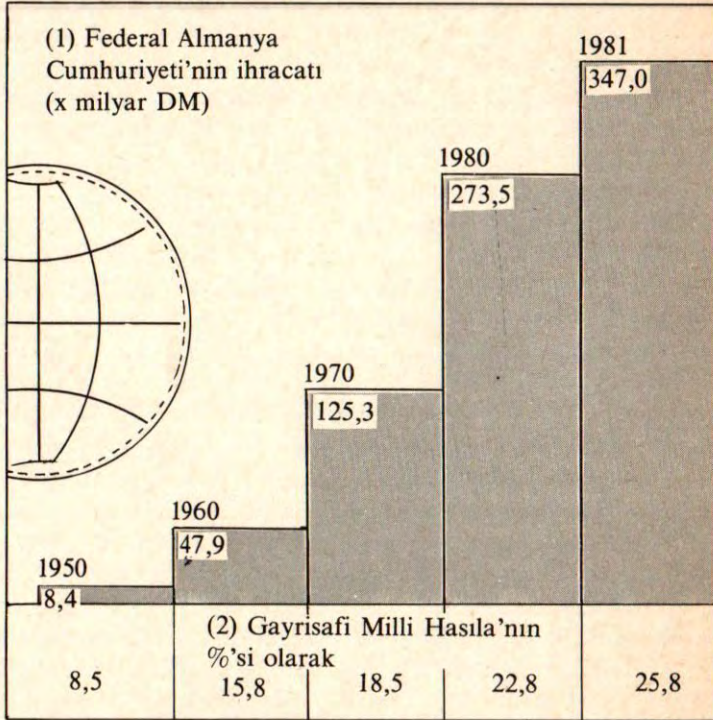
1. İhracatın büyümesi

Bugün Almanya'da endüstride çalışan her üç işçiden biri doğrudan ihracat için üretim yapıyor. Bugün Federal Almanya dünyada ABD'den sonra en büyük ihracatı gerçekleştiren

ülkedir. İhracat için üretilen mal ve hizmetler gayri safi milli hasılanın dörtte birinden fazlasını oluşturuyor. Ama işin en çarpıcı yanı, Çizelge 2'de de gördüğümüz gibi, bu kapasiteye yalnızca 20 yıl içinde ulaşılmış olmasıdır.

Çizelge 2

Almanya'nın tüm ihracatının yüzde 60'ından fazlası Siemens, AEG, Volkswagen, Daimler-Benz, Hoechst, Bayer, BASF, Ruhrkohle AG, Thyssen, Mannesmann, Bosch vb. büyük Alman tekellerinin en yoğun olduğu makine mühendisliği, elektrik, elektronik, motorlu taşıtlar, kimyasal maddeler, demir ve çelik endüstrisi alanlarında gerçekleştirilmektedir. Bu büyük tekellerin her birinde 100 binden, yalnızca Siemens'de 300 binden

fazla işçi çalışıyor. Toplam ihracatın çok büyük bir bölümü Avrupa ülkelerine, üçte birinden biraz fazlası da az ve orta gelişmiş kapitalist ülkelerle sosyalist ülkelere yapılmaktadır.

Çağımızda mal ihracı, artık emperyalizmi karakterize eden sermaye ihracının bir türüdür. Sermaye birikimi büyüdükçe, iç pazarın doyuma ulaştığı (ya da efektif talebin sınırlandığı) koşullarda pazar arama, genişleme dürtüsü artacaktır. Sermaye, yüksek birikim oranını yalnızca ihracat yoluyla koruyabilir. Ama büyük tekellerin egemenliği ele geçirme çabalarının sürdüğü dünya pazarlarındaki yarışma çok büyüktür. Tekellerin ihracatında süper kârlar ürünlerin değerinin üstünde satılmasıyla ortaya çıkar. Dolayısıyla her tekel daha fazla kâr edebilmek için mallarının fiyatlarını diğer fiyatlara oranla düşük tutmak, bunun için de maliyetleri düşürmeye çalışmak durumundadır.

Bu en başta otomasyon ve üretimin rasyonalizasyonu yoluyla emeğin üretkenliğini arttırarak gerçekleştirilmektedir. Sonra da ücretleri düşük tutarak. En fazla yabancı işçi kullanan sektörlerin en güçlü ihracat sektörleri olması rastlantı değildir.

Almanya'da ihracat kapasitesinin büyümesine diğer ülkelere açtığı kredilerin büyümesi eşlik etmiştir. Kredi alıcıyı, satıcıya bağımlı kılmaktadır. Bu ihracatı güvenlik altına almanın ve sağlamlaştırmanın bir yoludur. Emperyalist ülkelerin, örneğin Türkiye gibi orta ve az gelişmiş ülkelere "yardım" adı altında açmış olduğu kredilerin ana amacı, krediyi alan ülkeyi veren ülkenin ekonomisine bağımlı kılmaktır. Böylece sömürünün süregenleşmesi garanti altına alınmış oluyor. Özel sektör kredileri de, devlet kredileri de krediyi veren ülkenin mallarının satın alınması içindir. Lenin, emperyalist sermayenin bu yöntemine "öküzün derisini iki kez yüzmek" diyor. Bir kez kredinin faiz yoluyla, ikinci kez rekabet tehlikesinin dışında durarak tekel fiyatları dayatmak yoluyla.

2. Dış yatırımların artması

Malların ihracı yoluyla beslenen yüksek sermaye birikim oranı büyük bir "artık" sermaye ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu

sermaye ülke içinde ya çok sınırlı yatırım alanı bulabilmektedir, ya da hiç bulamamaktadır.

Sermayenin yurt dışında doğrudan yatırımı, yani üretime yatırımı emperyalist sermayenin akışında bir halkadır. Mal ihracı, malın değerinin yurt dışında gerçekleşmesini sağlamak; tadır, sermaye yatırımı genişletilmiş yeniden üretim sürecini ülke sınırları dışına taşımaktadır. İhracaat kârlarının gittikçe daha büyük bir bölümü dış yatırımlara ayrılmaktadır. Yalnız 1970-76 yılları arasında Almanya'nın dış yatırımı iki misli artmış, yalnız doğrudan yatırımların tutarı 42 milyar Mark'a ulaşmıştır.

3. Emek üretkenliğinin artması

Otomasyonun yaygınlaşması üretimin sürekli rasyonalizasyonu sonucu, 1978 yılında, 1960'dakine kıyasla iki kez daha fazla mal ve hizmet, 5'te 1 oranında daha az emek kullanılarak üretilmiştir. Bu uluslararası tekellerin dünya çapındaki rekabetlerinin sonucu olmuştur. Malları diğer tekellerden daha ucuza mâl edip, daha fazla kâr edebilmek için maliyetler sürekli azaltılmaktadır. Ama bunun sonucu Alman tekellerinin ülke içine yaptıkları yatırımların giderek daha büyük bölümleri üretimin rasyonalizasyonuna ayrılmaktadır. Üretimin genişletilmesi yerine yoğunlaştırılması için yatırım yapılmaktadır. Sermayenin, üretimin genişletilmesi için kullanımı giderek daha çok ülke dışında gerçekleştirilmektedir. Özellikle geniş ucuz işgücü kaynakları ile orta ve az gelişmiş ülkeler emperyalist ülkelere çok daha avantajlı olanaklar açmaktadır.

Mal ve sermaye ihracı yoluyla elde edilen kârların büyük bölümü, önceleri, ülke içinde üretimin arttırılması ve yatırımlar için kullanılmaktaydı. Emperyalizmin bu yeni eğilimine göre, ülke dışında elde edilen "artık" sermaye, üretimin ülke dışında daha da genişletilmesi için kullanılmaktadır.

Emperyalist tekелci sermayenin bu hareketinin diğer sonucu emperyalist ülkelere ekonomik bunalım olarak ortaya çıktı. Artan işsizlik, zorunlu kısa çalışma, kapasite fazlası ve bunları izleyen iflaslar dalgası. Emperyalist tekellerin büyük başarısı

emperyalist ülkeleri bunalıma sokmaktadır.

TKP'nin 62. kuruluş yıldönümünde yaptığı konuşmada Yürükoğlu yoldaş bu yeni eğilimin sonuçlarını şöyle anlatıyor:

“Emperyalist ülkelerin pekçok dalda üretimi geriliyor. Yani, ürettikleri mal miktarı azalıyor. Pekçok sektörde kapasite fazlası görülüyor. Yine pekçok iş kolunda zorunlu kısa çalışma var. Ve yine her tarafta çok yaygın, yığınsal işten çıkarma var.

(...)

“Bu yığınsal işten çıkarmalara özellikle iki gelişme neden olmaktadır:

“Birincisi, *otomasyon* hızla genişliyor.

“İkincisi ve tüm emperyalist ülkelerde gerçekten çok önemli bir ortak özellik olarak *üretim süreçleri rasyonalize ediliyor*.

(...)

“En önemli emperyalist ülkelerde emperyalist tekeller, kendi ülkelerine yatırım yapmıyorlar, ya da giderek azalan bir oranda yapıyorlar. ...

“Buna birşey daha eklemek gerekir. Yaptıkları iç yatırımların giderek artan bölümü rasyonalizasyon için harcanıyor. Demek ki, bir kere yatırımlar duruyor, geriliyor. Yapıldığı kadarının da, artan bir miktarı, varolan işletmeleri rasyonalize etmede kullanılıyor. Bu gelişmelerin hepsi işsizliğe çıkıyor.

“Buna karşılık emperyalist ülkelerin dış yatırımları, düzenli olarak artıyor.

(...)

“İşsizlik, üretim daralması, zorunlu kısa işgünü, yığınsal işten çıkarmalar, ama tüm bunlar emperyalist *ülkelerin* durumunu anlatıyor, emperyalist *tekellerin* değil! Emperyalist tekellerin ise kârları hızla artıyor, dış yatırımları, üretim kapasiteleri ve işgücü kullanımları artıyor. Özellikle az gelişmiş ülkelere yaptıkları yatırımlar artıyor. Lenin'in *Emperyalizm* kitabında söylediği en çıplak biçimde

görüüyor. Sermayenin tek güdüsü vardır: kâr. Ne “allahı” ne “kitabı”, ne “vatani”, kâr güdüsünden başka hiçbir şeyi yoktur.” (R. Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz* 1983, s.15-16)

Büyüyen bunalımın ekonomik ve siyasal olarak tehdit ettiği emperyalist devletlerin, sermayenin kaçışını yavaşlatmak için güçlerinin yettiği herşeyi yaptığını anlatan Yürükoğlu yoldaş, bunun devletin parasal bunalımını daha da derinleştirdiğini gösteriyor.

“... endüstriyel yer değiştirme tehdidi karşısında, şirketler ülkelerden kaçmasın diye yeni vergiler getirilemiyor.

“Ülke içinde yatırımları teşvik etmek, böylece toplumsal patlamaları, bunalımları önlemek için, emperyalist devletler, şirketlere yeni vergiler getirmeme bir yana, her türlü kolaylığı sağlamak için çırpınıyor.... Her yönden, şirketlere yeni olanaklar açıyor. Karşılıksız yardımlar, faizsiz krediler vergi indirimleri vs. tanıyor. Tüm ülkelerde aynı şekilde *gerçek ücretlerin* düşmesi için elinden geleni yapıyor.” (agy, s.17-18)

Yabancı işçiler sorunu açısından özellikle son noktanın büyük önemi vardır. Alman devleti ekonomik bunalım *nedeniyle* yabancı işçilerin entegrasyonunun gerekli olduğunu söylemektedir. Entegrasyonun gerekliliğinin bu nedene bağlanması gariptir. Çünkü aynı devletin sözcüleri, bugünkü ekonomik bunalımın özünü işgücü fazlasının oluşturduğunu söylemektedirler. Öyleyse devlet, neden yabancı işçilerin durumunu tam anlamıyla kurumsallaştırmak için düzenlemeler yapmak istemektedir. Bu çelişkili tutumun nedenlerini kısmen açıklamıştık. Doğaldır ki bunalımın nedeni işgücü fazlası vb. değildir. İşsizlik yalnızca bunalımın bir sonucudur. Gerçek neden emperyalist tekeli sermayenin üretimi genişletmek için “kendi” ülkesine giderek daha az yatırım yapmak istemesidir.

Devletin, kendine yük olmaya başlamış yabancı işçinin entegrasyonunu önermesinin nedeni, kendi emperyalist sermayesini ülkeye çekebilmek için, yabancı işçiyi yem olarak kullanmak istemesidir. Bir anlamda, kendi tekeli sermayesine, yüksek oranda sömürebileceği ucuz işgücü garantisini vermektedir. 2. ve 3. kuşak işçiler arasında vasıflı yabancı işçi yetiştirme amacı da aynı planın bir parçasıdır. Yabancı işçinin ucuz işgücünün yaratacağı rekabetle, işçi sınıfının tümünü denetim altında tutmak, vasıflı işçiler de dahil, işgücü pazarında tüm ücretleri düşürmek amaçlanmaktadır. Entegrasyon sorunu ancak bu temele oturtulduğu zaman anlam kazanır. Ve entegrasyon politikasına, şövenizme ve sübjektivizme düşmeden, ancak bu temelde karşı çıkılabilir.

Ama emperyalist devletlerin alacağı önlemler emperyalizmin yeni eğilimini, çok daha büyük yığınlar halinde ucuz işgücü bulabileceği alanlara yönelmesini engelleyemez. Savaş sonrası Avrupa'da emperyalist tekeli sermayenin bu kaynaklara yönelmesinin özellikle Almanya için zorlukları vardı. Yabancı işçi getirerek bir anlamda "dağ, peygambere" getirilmiş oldu. Şimdi koşullar değişti, peygamber dağa gitmektedir. İşin trajik yanı, emperyalist ülkelerde iş bulma olanaklarının daralmasına yabancı işçilerin kendi emekleri de alet edilmiştir. Bu yeni gelişme, uluslararası işçi sınıfı için tehlikelerle birlikte, büyük olanakları da birlikte getirmektedir.

Lenin, 1913'te kaleme aldığı "Kapitalizm ve İşçi Göçü" adlı bir yazısında, dünya proletaryası açısından çağdaş işçi göçünün değerlendirilmesinin çerçevesini çizmektedir:

"Kapitalizm özel bir uluslararası göç biçimini ortaya çıkarmıştır. Büyük ölçüde makina kullanarak ve geri ülkeleri dünya pazarının dışına iterek hızla gelişen sanayi ülkeleri, ülkelerinde ücretleri ortalama ücretlerin üstüne çıkararak geri ülkelerden işçi çekmektedirler.

"Yüzbinlerce işçi böylece, yüzbinlerce fersah yol gitmektedir. İleri kapitalizm bunları güçlü bir biçimde yöreğine çekmekte, yaşadıkları ücra

köşelerden çıkarmakta, onları dünya tarihsel hareketin parçası yapmakta ve onları güçlü, birleşmiş uluslararası fabrika sahipleri ile karşı karşıya getirmektedir.

“Hiç kuşkusuz yalnızca aşırı yoksulluk halkları ana yurtlarını terketmeye zorlamakta ve kapitalistler yabancı işçileri en utanmaz bir biçimde sömürmektedirler. Fakat, yalnızca gericiler ulusların bu yeni göçünün ilerici önemine gözlerini kapayabilir. Kapitalizmin boyunduruğundan kurtuluş kapitalizmin daha da gelişmesi ve bunun üstüne oturan bir sınıf savaşı olmaksızın olanaklı değildir. Ve kapitalizm işte bu savaşın içine *tüm* dünyanın işçi yığınlarını çekmekte, Amerika, Almanya ve benzerlerindeki büyük fabrikalarda ve madenlerde işçileri birleştirerek sınırlarını, ve önyargılarını parçalamaktadır.” (Lenin, *Toplu Yapılar*, İngilizce basım, c.19, s.454)

Lenin, çağdaş işçi göçünün ilerici önemini vurgulamaktadır. İlerici oluşunun nedeni, bu göç, dünya proletaryasının, özellikle de ileri kapitalist ülkeler ile az ve orta gelişmiş kapitalist ülkeler proletaryasının birliğinin pratik koşullarını yaratmaktadır.

Ne yazık ki Federal Almanya’da ve diğer Avrupa ülkelerinde yabancı işçiler sorununun en çok bu yönü gözardı edilmektedir. Gözardı edilmesinin en önemli nedeni, işçi sınıfı arasındaki ayrılıkların kaynağının doğru bir biçimde saptanmamasıdır. Bazı örneklerle bakalım:

Devrimci İşçi gazetesi şöyle bir değerlendirme yapıyor:

“Çalışma ve üretim ilişkilerinin bir devamı olarak ve aynı zamanda onların ötesinde sosyal, kültürel ve siyasi konularda tüm haklardan yoksun olmaları nedeniyle *yabancı işçiler azınlıktır.*” (*Devrimci İşçi*, 11.9.1982, abç).

Devrimci İşçi, yabancı işçilerin bir “azınlık” olduğunu

söylüyor. Ancak nasıl bir azınlık olduğunu söylemiyor. Yabancı işçilerin ulusal bir azınlık oluşturduğunu söyleyememektedir, çünkü o zaman tüm yabancı işçiler arasında ortak bir yön kalmamaktadır. Yine de aşağıdaki alıntıdan da görüleceği gibi, bu değerlendirme kültürel ve ulusal özelliklere büyük önem vermektedir

“...ne de bu değerleri yok sayan, gözardı eden muğlak bir ‘entegrasyon’, sorunun çözümü değildir. Çözüm, belirttiğimiz gibi, *ulusal olan ne varsa (...)* tüm değer ve yargılara sahip çıkılarak devrimci bir içerikle yorumlanması ile mümkündür. Bu da yabancılar sorununun bir “azınlıklar” sorunu olarak ele alınması demektir. Bu faşizme karşı mücadelede en önemli tesbitlerden bir tanesidir.” (*Devrimci İşçi*, Şubat 1980, abç)

Bu tesbitin faşizme karşı mücadelede nasıl yararlı olacağı sorusunu bir yana bırakalım. “Tesbit”in kendisi yanlıştır. Ayrıca son derece tehlikeli sonuçlara varabilir. Birincisi, ileri Türkiyeli işçiler açısından ulusal değerlerimizin bir çoğu hiç sahip çıkılacak değerler değildir. Bu öyle bir anlayıştır ki, pratikteki bazı uzantıları açısından burjuva ulusçuluğunun bile gerisine düşecektir. İkincisi, ulusal değerlerin hangisine sahip çıkılacaktır, hangisi reddedilecektir? Sahip çıkacağımız değerler sadece halk oyunları ve türkülerimiz midir? Yoksa bayrak, vb. de bunun içinde midir? Üçüncüsü, kültürel ayrılıkları öne çıkararak, yabancı işçilerin sömürsüne ve işçi sınıfı arasındaki ayrılıklara karşı nasıl bir savaşım verilecektir? Türkiyeli devrimci işçiler böyle ulusal değerleri bir kenara koymuş, yerine devrimci geleneklerine dayanan kendi savaşımlarıyla yarattıkları bir kültürü koymaktadırlar. *Devrimci İşçi*'de getirilen anlayış, Türkiye işçi sınıfının yurt dışında çalışan kesimini bu devrimci gelenekle yoğrulmuş değer ve yargılardan, kültürden alıkoymaktadır.

Bu yanlıştın en önemli yanı Almanya'daki yerli ve yabancı işçiler arasındaki ayrılıkların özünü, sosyo-psikolojik, kültürel

düzeyde görüyor olmasıdır. Çok daha geri, ağır ve zorba bir baskı dururken, neden sürekli “kültürel baskılar”ın üstünde durulmaktadır.

Devrimci İşçi'nin getirdiği çözüm hiçbir şeyi çözmeyecektir. Böbrek taşının ağrısına aspirin öneren yalnızca *Devrimci İşçi* değildir.

“Biliyoruz Alman yurttaşları ileri bir toplumun insanlarıdır. Üstelik öğrenim düzeyleri, uzmanlıkları da üstün. İş veriyorlar, yoksul ülkelerin insanlarına. Borç para veriyorlar Türk Hükümetine. Markın değeri de yüksek, tıpkı Almanların Türklerden yüksek oldukları gibi! Bunlar doğru. Ancak hoşgörülü olmak da büyüklüğün şanındandır! Düşünmeli ki bu horlanan insanlar, efendilerinin el sürmeyeceği en pis, en zor işlerde çalışmaktadırlar, hem de ucuz ücretlerle.” (*Demokrat Türkiye*, Ağustos 82, “Alman Ocağı”ndan alıntı)

Bütün ağrı-kesicilerde olduğu gibi, burada da hastalığı ilerletmenin tehlikesi yatmaktadır. Yukarıdaki alıntıda getirilen “aşağılık kompleksi” psikolojisinin en küçük bir provokasyonla bile son derece tehlikeli, saldırgan bir şövenizme dönüşebileceğini görmek hiç de zor değildir.

Serxwebun da ana halkayı kültürel, sosyo-psikolojik düzeyde görmektedir, aynı hatayı yapmaktadır. Ancak burada getirilen değerlendirme dünya işçi sınıfının birliği için savaşın zorunluluğuna işaret etmekte olduğu için yukarıdakilerden, bir bütün olarak daha doğru bir değerlendirmedir.

“...Bunlarla birlikte, acı ama gerçek olan bir durum daha var ki, o da şudur: Kürdistan ve Türkiye emekçi yığınları geldikleri geri toplumsal yapıdan dolayı, kültürel, sosyal, düşünce ve davranışlar itibarıyla, Avrupa toplumsal yapısı ile uyum sağlayamadıklarından, proletaryasıyla da sıkı birlik ve dayanışma içine girememektedirler.

“Aslında kültürlü Avrupa proletaryasına, kendi emperyalist burjuvazisinin pençesi altındaki geri ülkelerin emekçi yığınlarına, enternasyonalist bir ruhla güçlü bir sınıf bilinci kazandırmak için tarihsel fırsat doğmuştur. Ama bu siyasal ve tarihsel görevini yerine getirmeye, kendisine ulaşan emperyalist burjuva ruh engel olmaktadır.

(...)

“Bütün bu engellere rağmen, Avrupa proletaryası ile Avrupa’da çalışan diğer ülkelerin proleter yığınlarının kendi burjuvalarına karşı birleşmelerinin şartları her geçen gün daha da olgunlaşmakta, burjuvaların, proleterlerin önüne koyduğu engelleri ortadan kaldırmanın imkanları artmaktadır...”
(*Serxwebun*, Şubat 1982)

Kürt ilericiler yabancı işçiler konusunda genellikle çok daha sağlıklı bir tutum alabilmektedirler. Doğaldır ki bunda hem ulusal baskının hem de küçük-burjuva ulusçuluğunun uzun ve acı tarihsel deneyimlerle yaşanmış olması büyük bir rol oynamaktadır.

Elbette, Alman ve Türkiyeli işçiler arasında önemli kültürel ayrılıklar vardır ve bu ayrılıklar işçilerin günlük hayatında bazı çelişkilerin doğmasının kaynağıdır. Yanlış olan bu ayrılıkları Alman, Türkiyeli ve diğer yabancı işçiler arasında birliğin gerçekleşmesini engelleyen ana etken olarak görmektir.

Uzun yıllardır, yabancı işçilerin savaşımı “yabancı düşmanlığına karşı” kampanyalar yoluyla örgütlenmiştir. Fakat bugüne dek hiçbir önemli sonuç elde edilememiştir. “Yabancı düşmanlığına karşı” belgisi yabancı işçiler sorununun subjektif bir değerlendirmesinden kaynaklanmaktadır. İçerik olarak o kadar bulanıktır ki, herkes bu belgeye sahip çıkabilmektedir. Türkiyeli faşistler ve Alman burjuvazisi de buna katılabilir. Bu belge iyi bir belge değildir. İşçinin bilincinden düşmanın kim olduğunu gizlemektedir. Eğer, kullanılacaksa, “yabancı işçi düşmanlığına karşı” denmesi daha doğru olacaktır.

Derin bir yanlış ise, Alman ve yabancı işçiler arasında hiçbir gerçek ayrılığın olmadığı, varolan anlaşmazlıkların ve çelişki-

lerin tümünün yalnızca burjuvazinin oyunları sonucunda ortaya çıktığını savunan anlayıştır. Bu anlayışa göre Alman burjuvazisi televizyonda, basında ve benzeri yollarla ırkçı bir propaganda yürütmese, yerli ve yabancı işçiler aralarında hiçbir sorun doğmadan “halkların kardeşliği ve dayanışması” çerçevesinde gül gibi yanyana yaşayıp gidecektir. Doğaldır ki hem Alman, hem Türk burjuvazisinin yürüttüğü propaganda varolan ayrılıkları keskinleştirmede büyük önem taşımaktadır. Fakat hiçbir burjuva propaganda nesnel koşulları olmadan, uyuşmazlıkları ve çelişkileri havadan yaratamaz. Yaratamaz ama varolan çelişkileri ve ayrılıkları kendi çıkarlarına uygun bir biçimde çarpıtarak çekiştirerek yansıtır.

Yerli ve yabancı işçiler arasındaki çelişkiler nereden kaynaklanmaktadır?

1. Yabancı işçiler işgücü pazarına ucuz işgücü olarak çıkmaktadır. En kötü çalışma koşullarında çalışmaya, en yüksek sömürü oranını sağlayacak koşullarda çalışmaya hazırdırlar. Bunlar emperyalist sermayenin yabancı işçilere dayattığı koşullardır. Ancak, Alman işçisi yüksek ücretler, kısa çalışma saatleri ve genel olarak Alman toplumunun verdiği tarihsel-toplumsal aşamaya uygun istemler için savaşıyor verirken, yabancı işçiler yukarıda sayılan nitelikleriyle yerli ve yabancı işçiler arasında çelişkilerin doğmasına neden olmaktadır. Saydığımız nedenler Federal Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde çalışan Türkiyeli emekçilerin yürüteceği savaşımın içeriği açısından son derece önemlidir. Çelişkiler nasıl nesnel koşullardan kaynaklanıyorsa, savaşım da aynı şekilde nesnel koşullara dayanarak somut hedeflere yöneltilmelidir. Yabancı işçilerin savaşımı eşit ücret, eşit çalışma koşulları, fabrika komitelerinde eşit temsil hakkı ve yurttaşlık hakları gibi somut istemler çerçevesinde örgütlenmelidir. Siyasal belgiler ağırlıklı olarak bu istemler temelinde belirlenmeli, muğlak “düşmanlık” kavramlarından arınmalıdır.

Alman proletaryasının bu istemler için yürütülen savaşımı aktif ve kararlı bir biçimde desteklemesi, bu istemlerin gerçekleşmesi için elinden geleni yapması kendi sınıf çıkarları açısından son derece önemlidir. Yabancı işçilerin eşit haklar

savaşımı Alman işçi sınıfının elini 'kendi' burjuvazisine karşı güçlendirecektir, toplumun yüksek gelişme düzeyine uygun istemler için yürüttüğü savaşım kolaylaşacaktır.

2. Yerli ve yabancı işçiler arasındaki çelişkilerin diğer en önemli nedeni de şimdiye kadar hiç ele almadığımız bir konudur. Bu, Alman işçi sınıfının oldukça yaygın bir kesiminin emperyalist tekelci sermaye açısından 'satın alınmış' olduğu gerçeği ile bağlıdır. Marks, Engels ve Lenin çoğu yerde bu gerçeğin işçi sınıfı arasındaki ayrılığın en önemli kaynağı olduğunu söylüyorlar. İşçi sınıfının bir kesimi emperyalist süper kârların masasından düşen kırıntılarla beslenmektedir. İşçi sınıfı arasında ayrıcalı bir kesim oluşmaktadır. Bu, "burjuvalaşmış proletarya", işçi aristokrasisi kesimidir. Bu kesim kendi çıkarlarını, burjuvazinin çıkarlarıyla özdeş tuttuğu için, işçi sınıfı arasında yükselen oportünizm ve sınıf uzlaşmacılığının en önemli kaynağını oluşturmaktadır. Bu kesimlerin etkisine karşı durmak, nerede başını gösterirse burjuva özünü sergilemek, özellikle yabancı işçilere yönelik emperyalist ruha karşı savaşımı yükseltmek, Alman proletaryasının en ileri kesimlerinin görevidir. Bu görev, yukarıda sözünü ettiğimiz emperyalist tekelci sermayenin gelişmesindeki yeni eğilimlerin gittikçe belirginleşmesiyle birlikte, tarihsel bir önem kazanmaktadır.

Lenin'in sözünü ettiği koşullar, emperyalist gelişmenin yeni eğilimleri temelinde, ulusal sınırların dışına taşarak uluslararası çapta yeniden üretilmektedir. Emperyalist tekelci sermaye, uluslararası işbölümünü kendi işleyişi içinde yeniden örgütledikçe, bütün dünya işçilerinin birbirine olan bağımlılığının ağı daha da sıklaşacaktır. Bir ülkedeki emek sermaye ilişkisinin diğer ülkelerdeki emek-sermaye ilişkisi üzerindeki etkisi gittikçe daha dolaysız ve açık bir biçimde gerçekleşecektir.

Kendi ayrıcalı konumu nedeniyle tüm dünya işçilerinin gerçek enternasyonalist birliğini sağlama sorumluluğunun büyük ağırlığıyla emperyalist ülkelerin işçi sınıfının omuzlarında. Bu sorumluluk ne denli iyi yerine getirilebilirse, dünya devriminin zaferi de o kadar yakınlaşacaktır.

Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!

Yaşasın dünya devrimi!

